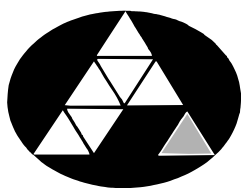

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun koulutusohjelma

Teija Glad-Hiltunen

POHJOIS-HEINÄVEDEN KYLIEN PALVELUJEN KEHITTÄMINEN
VAPAA-AJAN ASUKKAILLE

Opinnäytetyö
Tammikuu 2012

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2012
Matkailun koulutusohjelma
Länsikatu 15
FIN 80110 JOENSUU
Puh. 358- 50 436 3686

Tekijä

Teija Glad-Hiltunen

Nimike

Pohjois-Heinäveden kylien palvelujen kehittäminen vapaa-ajan asukkaille
Toimeksiantaja: Pohjois-Heinäveden kylät ry

Tiivistelmä

Kylien kehittäminen, jota toteutetaan eri hankkeiden avulla, vaatii yhteistyötä, aktiivisia tekijöitä sekä valtion ja muiden yhteisöjen tukea. Vapaa-ajan asuminen on lisääntynyt merkittävästi viimeisten vuosien aikana ja siitä on tullut maaseudun kehityksen tärkeä tekijä. Vapaa-ajan asukkaat käyttävät kasvavassa määrin kunnan ja paikallisten yritysten palveluja. Pienissä kylissä alueen toimijoiden välinen yhteistyö on välttämätöntä, jos kyliä halutaan kehittää kokonaisvaltaisesti.

Opinnäytetyön tarkoitus oli saada selville vapaa-ajan asukkaiden tarpeita ja toiveita palvelujen parantamisesta. Tutkimus on sekä määrällinen että laadullinen. Määrällinen osuus sisältää sähköisen kyselyn vapaa-ajan asukkaille suomeksi ja englanniksi. Laadulliseen osuuteen kuuluvat haastattelut, jotka kohdistuivat Pohjois-Heinäveden kylien puuhanaisiin ja – miehiin, Paikallisuus matkailuvaliksi -projektin vetäjälle ja toritapahtuman vapaa-ajan asukkaisiin.

Opinnäytetyön tulosten perusteella toimeksiantaja pyrkii ensisijaisesti linjaamaan Pohjois-Heinäveden kylien palvelujen kehittämisen suunnan vapaa-ajan asukkaiden kannalta. Lisäksi tutkimus luo perustan seuraavassa vaiheessa suoritettavalle kantaväestön kyselylle, joka toteutetaan vuoden 2012 keväällä. Merkittävimpiä tuloksia vapaa-ajan asukkaiden toiveista olivat Pohjois-Heinäveden kylien yhteiset nettisivut sekä kesäinen maalais- että joulukuinen joulutori, joiden toteuttamisen toimeksiantaja on jo päättänyt.

Kieli
suomi

Sivuja
45 + 4

Liitesivut 8

Asiasanat

kylät, kehittäminen, vapaa-aika, asukkaat

NORTH KARELIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS
January 2012
Degree Programme in Tourism
Länsikatu 15
FIN 80110 JOENSUU
FINLAND
Tel. 358- 50 436 3686

Author

Teija Glad-Hiltunen

Title

Improvement of Services for Holiday Residents in the Villages of Northern Heinävesi
Commissioned by Association of Villages of Northern Heinävesi

Abstract

Development of villages carried out through projects requires co-operation, active villagers as well as support of the state and other organisations. The trend of spending more and more time in holiday residences has substantially grown over the past few years and it has become an important factor as to the development of rural areas. Services provided by municipalities and local suppliers are increasingly utilised by holiday residents. Co-operation between several regional actors is a prerequisite for an integrated development.

The aim of the study was to find out needs and aspirations of holiday residents concerning the improvement of local services. The study is both quantitative and qualitative. The quantitative section includes an electronic survey in Finnish and in English which was emailed to holiday residents. For the qualitative section active villagers of northern Heinävesi, the project manager of the Project Locality as Tourism Asset and a number of holiday residents at the local summer market were interviewed.

Based on the results of the study the commissioner seeks primarily to find out main targets for the development of local services for holiday residents in northern Heinävesi. Furthermore the study provides a basis for a survey which will be addressed to permanent residents in the region within the next project stage in the spring of 2012. The most significant results based on the aspirations of the holiday residents include a joint website of the villages in northern Heinävesi, as well as a country market in the summer and a Christmas market in December, the implementation of which has already been decided by the commissioner.

Language
Finnish

Pages
45 + 4 appendices
Pages of Appendices 8

Keywords

villages, development, holiday, residents

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
1.1	Tausta ja tavoitteet	5
1.2	Toimeksiantaja.....	6
1.3	Pohjois-Heinäveden kylien erityispiirteitä	6
1.4	Opinnäytetyön viitekehys	9
2	Keskeiset käsitteet	11
2.1	Maaseutu	11
2.2	Verkostoituminen	12
2.3	Tuotteistaminen	13
2.4	Kestävä kehitys.....	14
3	Kylien kehittäminen.....	15
3.1	Kylätoiminnan historiaa.....	15
3.2	Kylätoiminnan kehittäminen	17
3.3	Kylien kehittäminen hankkeiden avulla	20
4	Vapaa-ajan asukkaat	21
4.1	Vapaa-ajan asumisen määrittely.....	21
4.2	Vapaa-ajan asukkaiden käyttäytymisestä tehtyjä tutkimuksia.....	22
5	Tutkimusmenetelmät.....	26
5.1	Kyselyt	26
5.2	Haastattelut.....	27
6	Tulokset	28
6.1	Kyselyn tulokset.....	28
6.2	Haastattelun tulokset	34
6.2.1	Teemahaastattelu	34
6.2.2	Henkilöhaastattelu	35
6.2.3	Torihaastattelut	37
6.3	Yhteenveto kyselyjen ja haastattelujen tuloksista	37
7	Pohdinta.....	40
7.1	Tutkimuksen luotettavuus	40
7.2	Opinnäytetyöprosessin arviointi ja kehitysehdotukset.....	41
	Lähteet.....	44

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Kyselylomake

Liite 3 Englanninkielinen kyselylomake

Liite 4 Teemahaastattelurunko

1 Johdanto

1.1 Tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on palvelujen kehittäminen vapaa-ajan asukkaille Pohjois-Heinäveden kylien alueella. Pohjois-Heinäveden viisi kylää, Karvio-Lepikkomäki, Varistaipale, Koillis-Heinävesi, Palokki ja Petruma olivat laatineet yhdessä alueensa kyläsuunnitelman vuosille 2004 – 2010. Kyläsuunnitelman tavoitteena oli suunnitella ja luoda kylien kehittymistä edistäviä hankkeita liittyen palveluihin, asumiseen, viihtyvyyteen, vapaa-aikaan ja työpaikkakehitykseen sekä selvittää niiden toteuttamisedellytyksiä. Kyläsuunnitelman hanke käynnistyi jokaiseen talouteen suunnatulla kyselyllä, jonka toteuttivat kyläyhdistykset ja toimikunnat. Kyselyissä kysyttiin muun muassa nykyisistä palveluista, talouksien asumistilanteista, liikkumisesta ja odotuksista ja toiveista uusista palveluista. Kyselyissä tiedusteltiin myös kunnan ja seurakunnan palveluista. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Kyläsuunnitelma oli Varistaipaleen kyläyhdistyksen hallinnoima, ja sen toteutti Yrityspalvelu Hartikainen Oy. Kyläsuunnitelman hanke sai EU:n rahoitusta Piällysmies ry:n kautta. Kyläsuunnitelman kyselyjen tulosten rohkaisemana aloitettiin uuden kaupan rakentaminen Karvioon. Toinen keskeinen tulos Pohjois-Heinäveden kylien hankkeesta oli uuden koulun läheisyyteen sijoittuvien ulkoliikuntatilojen, jääkiekkokaukalon ja yleisurheilukentän rakentaminen loppuvuodesta 2010. Talkootyöllä on ollut merkittävä osuus monissa kylien yhteisissä hankkeissa. Aiemmin vuonna 2003 valmistui vaellusreitti luostareiden välille. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Kyläsuunnitelma tehtiin vuosille 2004 – 2010. Näin ollen oli tullut ajankohtaiseksi päivittää suunnitelma ja tehdä kyselyt vapaa-ajan asukkaille ja vakituksille asukkaille. Viimeisen viiden vuoden aikana on tullut merkittävästi lisää vapaa-ajan asutusta, ja tästä syystä on aihetta kysyä myös vapaa-ajan asukkaiden mielipiteitä palvelujen kehittämisestä. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Tälle toisen vaiheen suunnitelmalle on haettu rahoitusta Piällysmies ry:ltä. Piällysmies ry on maaseudun paikallinen Leader-toimintaryhmä, joka toimii Savonlinnan maaseutualueilla, johon Heinävesi kuuluu. Leadertoiminnan päämääränä on ottaa huomioon paikallisten asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeet maaseudun kehittämisessä. Piällysmies saa rahoituksen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman Leader-ohjelmasta, joka on kaudelle 2007–2013. Erilaiset hankkeet toimivat kehittämistoiminnan työkaluina. Hankerahoitusta voivat hakea rekisteröityneet yhdistykset, yhteisöt ja maaseudun pienyritykset. (Piällysmies ry 2011.)

1.2 Toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Pohjois-Heinäveden kylät ry. Puheenjohtajana yhdistyksessä on Timo Kukkonen, varapuheenjohtajana Veli-Pekka Hartikainen ja sihteerinä Arne Hiltunen. Pohjois-Heinäveden kylät ry perustettiin vuonna 2009 toteuttamaan kylien välistä yhteistoimintaa ja yhteisiä hankkeita. Pohjois-Heinäveden kylät ry toimii myös hankepromootorina yksittäisten kylien kehittämiseksi. Ensimmäinen toteutettu hanke oli Karvion liikuntapaikkahanke, johon kuuluu monipuolinen urheilukenttä ja jääkiekkokaukalo. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

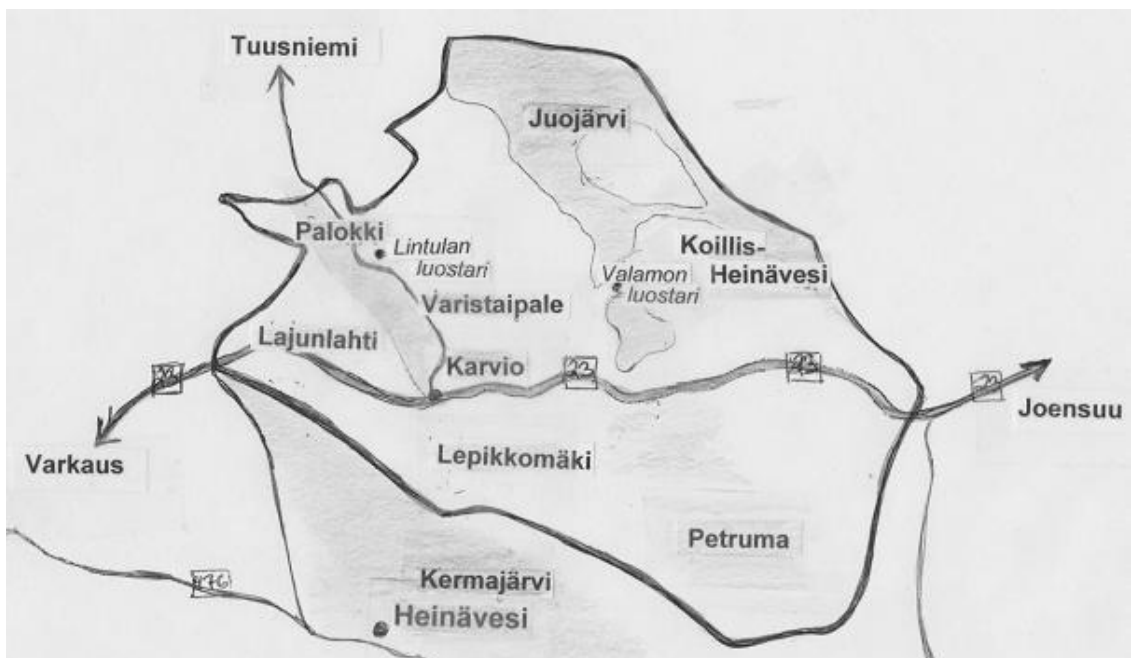
1.3 Pohjois-Heinäveden kylien erityispiirteitä

Pohjois-Heinäveden alueen keskuspaikaksi on muotoutunut Karvion alue. Koko seudun kehitykselle on ollut merkittävää kanavien ja vesireittien rakentaminen ja käyttö. Kun Karvion kanava valmistui vuonna 1896, se toi mukanaan säännöllisen vesiyhteyden Kuopioon. Viime vuosisadan alusta alkaen säännöllinen laivaliikenne on ollut kesäisin lähes jokapäiväistä Kuopio-Savonlinna reitillä. Karvion ja koko Pohjois-Heinäveden kehitykselle on ollut merkittävää kanavan ja kanavien valmistumisesta lähtien puunuitto, jota suoritettiin hyvinkin suuria määriä aina 1960-luvulle asti. Tästä johtuen työpaikat olivat kesäisin uittotyöpaikkoja Karviossa ja Varistaipaleella.

Nykyään Karviossa sijaitsee kauppa, jakeluasema, lomakylä, leirintäalue ja tilausravintolana Karvion Kievari. Karvion ollessa kylien keskuspaikkana ja risteyspaikkana joukkoliikennepalvelut toimivat paremmin kuin muissa kylissä. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Leväniemi on rakennuttanut toimintakeskuksen kaupan viereen. Leväniemen toimintakeskus tuottaa eritasoisia asumispalveluja kehitysvammaisille, mielen-terveyskuntoutujille ja dementiaa sairastaville henkilöille. Pankki lopetti toimintansa 2011 keväänä. Kyläyhdistyksen ohella Karviossa on aktiivinen vapaapalokunta, jonne on sijoitettu tarvittava kalusto pelastustoimintaa varten. Harrastusmahdollisuutena on kylien asukkailla hiihtoladut ja moottorikelkkareitit. Kesäteatteri on toiminut harrastajavoimin. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Seuraavassa kartassa (kuva 1) sijaitsevat Pohjois-Heinäveden kylät mustaksi rajatulla alueella. Pohjois-Heinävesi sijaitsee valtatie 23 varrella Joensuun ja Varkauden välillä. Kyseessä olevalle alueelle jaettiin kyselyt vapaa-ajan asukkailla (luku 5.2). Pohjois-Heinävedellä on asukkaita lähes 900.

Kuva 1. Kartta Pohjois-Heinäveden kylistä. (Kuvapiirros: Teija Glad-Hiltunen.)

Toinen Pohjois-Heinäveden kylistä, jonka kehitykseen ja tunnettuuteen on ratkaisevasti vaikuttanut vesireitti ja siihen rakennetut kanavat, on Varistaipale. Varistaipaleen matkailullinen tunnettavuus on säilynyt ja lisääntynyt huviveneily on tuonut lisää kotimaista ja kansainvälistä tunnettavuutta. Vielä neljä vuosikymmentä sitten Varistaipale oli kylän huomioiden palveluvarustuksiltaan Pohjois-Heinäveden monipuolisin. Kolme kauppaa, kaksi pankkia ja posti ja kyläkoulu olivat elävän kylän mittareita. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Nykyään väki on vähentynyt mutta Pohjois-Heinäveden kylistä Varistaipale on aktiivisin kylätoimija. Kyläläisten yhteisin ponnistuksin on jo toteutunut kyläranta, ja uusi sauna ovat valmistumisvaiheessa. Hanke on saanut EU-rahoituksen. Kesäisiä tapahtumia rannassa ovat kylän kokoontumiset ja ekumeeninen kesäkirkko. Lähes ympärivuotisesti käytössä ovat Taivalkota vaellusreitistöineen. Talvisin hiihtoladut luostareihin ja kesäinen patikointi ovat liikkumismuotoja, jotka näyttävät lisäävän matkailijoiden kiinnostusta. Varislammen kiertävä yli kilometrin mittainen pitkospuupolku on ainutlaatuinen kokemus luostarivaeltajille ja muillekin vaeltajille. Tunnettu kesätapahtuma on jokakesäinen puistokonsertti kanavapuistossa. Naiset nipunlaskussa tapahtuma on järjestetty vuosina 2004 ja 2007. Varistaipale on valittu Etelä-Savon Vuoden kyläksi vuonna 2004. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Suurmäen ja Papinniemen kylät muodostavat Koillis-Heinäveden kylän. Koko alueen kehitykseen tuli vahva leima jo noin 60 vuotta sitten. Luostari alkoi kehittyä vilkkaaksi matkailukohteeksi. Luostari harjoittaa nykyään monipuolista ja tasokasta palvelutoimintaa. Luostarin yhteydessä toimii muun muassa kansanopisto, kirjasto, museo ja hotelli. Toinen merkittävä laitos palvelun tuottajana on Leväniemi-säätiö, joka on erikoistunut kehitysvammaisten hoiva- ja huolenpito-palveluihin. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Kunnan pohjoisin kylä on Palokki. Se sijaitsee runsaat kolmekymmentäviisi kilometriä kuntakeskuksesta. Kylällä on hyvin tunnettu historia, joka juontaa juurensa jo 1800-luvulle. Kylässä on sijainnut ja toiminut pohjoismaiden suurin sahalaitos. Laitos käytti vesivoimaa ja lopetti toimintansa 1900-luvun alkupuolella. Kylällä on siis vahva teollinen perinne.

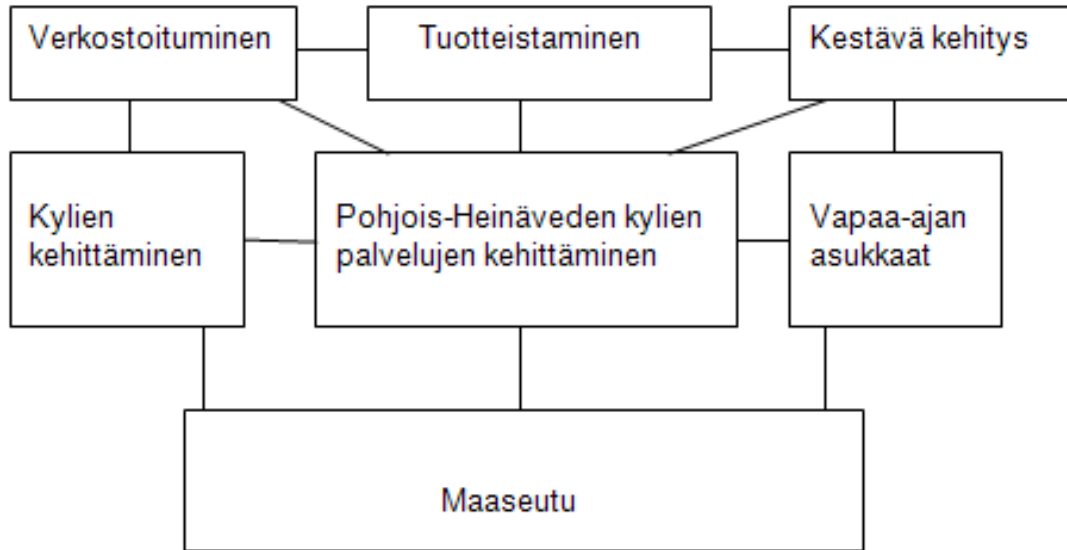
Viime vuosisadan puoliväliin saakka kylälle oli omaleimaista koskien merkitys maan kuuluina lohikoskina. Palokissa vieraili kuuluisia kalastuksen harrastajia. Kylä eli sahasta ja koskista. Ensimmäinen laivayhteys Kuopioon toimi myös Palokista, aikana, jolloin Karvion ja Varistaipaleen kanavia ei ollut vielä rakennettu. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Uuden tunnettavuuden Palokin kylään toi Lintulan luostarin perustaminen ja nunnien muutto 1940-luvun lopulla Venäjältä Suomeen. Kylä sai jo 1950-luvulla hyvän matkailullisen pohjan luostarista. Seuraava suuri asia oli Palokin voimalaitoksen rakentaminen runsas 40 vuotta sitten. Koskien kuivaaminen merkitsi kylän muuttumista ja muuttotappion käynnistymistä. Väestön vähenemisen myötä loppuivat kylän palvelut. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

Luostarissa vierailee noin 30 000 henkilöä vuodessa. Vesiliikennettä palvelee laituri, josta moni matkailija poikkeaa kesäisin luostariin ja Ronttopuistoon, joka toimii kesäaikana kahvilana. Lisäksi kylän entisessä koulussa palveluja tuottaa yksityinen hoitokoti. Palokin koskien vapauttamista toivotaan, mikä olisi toivottu lisä matkailulle. (Yrityspalvelu Hartikainen Oy 2004.)

1.4 Opinnäytetyön viitekehys

Seuraava kuvio (kuvio 1) esittelee opinnäytetyön viitekehysten. Viitekehyksestä nähdään, miten verkostoituminen, tuotteistaminen ja kestävä kehitys liittyvät kylien kehittämiseen ja maaseutuun. Vapaa-ajan asumisesta on tullut tärkeä tekijä maaseudun kehittämisessä.

Kuvio 1. Opinnäytetyön viitekehys.

Maaseudun käsite on monitahoinen ja se liittyy läheisesti kyliin. Verkostoituminen tulee esille Pohjois-Heinäveden kylien yhteistyössä. Kuusi kylää on yhdistänyt voimansa ja näin ollen saa näkyvyyttä. Vapaa-ajan asutus on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana, ja mökkiläiset käyttävät kasvavassa määrin mökkikunnan palveluja.

Tuotteistamiseen liittyy tuotteen tai palvelun hinnan määrittäminen ja palveluja kehitetään vastaamaan asiakkaiden tarpeita ja odotuksia, esimerkiksi laatuvaatimukset otetaan huomioon. Asiakas saa paremmin selville millaisesta kokonaisuudesta on kyse ja mitä on ostamassa. Tuotteistettu ohjelmapalvelu voi olla esimerkiksi nykyään suosittu ratsastusvaellus.

Kyläläiset voivat olla mukana rakentamassa kestävän kehityksen edellytyksiä osallistumalla oman elinympäristönsä suunnitteluun. Kestävän kehityksen päämäärä on turvata hyvät elinmahdollisuudet ympäristön, ihmisten hyvinvoinnin ja talouden välille. Kestävä kehitys on pitkäaikainen, varovaisuutta ja vastuullisuutta korostava prosessi, joka on toiminnan ja laadun jatkuvaa arviointia sekä parantamista kaikilla tasoilla. (Hemmi 2005, 76.)

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Maaseutu

Maaseutu voidaan rajata ympäristöstään maantieteellisesti esimerkiksi hallinnollisten, rakenteellisten ja toiminnallisten kriteerien mukaan. Suomessa kaupunkikuntiin on usein yhdistetty laajoja, harvaan asuttuja maaseutualueita. Maassa on myös kaupunkistatuksen hankkineita täysin maaseutumaisia kuntia. Näin ollen hallinnolliset rajat voi olla hankala rajata. Rakenteellisia maaseudun rajaajia ovat muun muassa väestö, asutusrakenne ja -muodot tai kulttuuriset piirteet. Maa voidaan jakaa tilastollisiin taajamiin ja harvan asutuksen Suomeen. (Henttinen 2009, 14.)

Tilastollisen kuntaryhmituksen luokittelun mukaan maaseutumaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. Niin sanottu suppea maaseudun määrittely perustuu taajamarajauksiin. Maaseutu käsittää haja-asutusalueet ja 200–499 asukkaan taajamat. Taajama-asutus käsittää vähintään 500 asukkaan taajamat. (Tilastokeskus 2011a.)

Suomessa maaseutupolitiikan tavoitteena on taata elinvoimainen ja toimiva maaseutu. Maaseutupolitiikkaa linjattaessa otetaan huomioon muun muassa alueellisuus, osaaminen, yhteistyö ja verkostoituminen, kestävä kehitys sekä eri väestöryhmien tasavertaisten elinkeinomahdollisuuksien parantaminen. Viime aikoina ovat olleet esillä maaseudun paikallinen kehittäminen ja omatoimisuus. Maaseudun kehittämistyössä tarvitaan EU:n maaseutu- ja rakennerahastopolitiikan rinnalle kansallisia politiikkatoimia.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän ja maa- ja metsätalousministeriön maaseutupoliittinen tavoite on elinvoimainen maaseutu ja toimivat maaseutuelinkeinot. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011a.)

EU:n rakennerahastot rahoittavat heikoimmin kehittyvien ja taantuvien alueiden alue- ja rakennepoliittisia toimia. Maaseudun kehittämistoimien avulla tuetaan kaikkien EU:n maaseutualueiden elinkeinoelämää, työllisyyttä, laajempia sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteita. Ohjelmakaudelle 2007–2013 maaseudun kehittämismäärärahat on koottu Euroopan maaseudun kehittämisen maaseuturahastoon. Maaseuturahaston vastuuministeriö Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011a.)

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR on valtioneuvoston asettama yhteistyöelin, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen maaseudun kehittämistoimia ja edistää maaseutuun kohdistettavien voimavarojen tehokasta käyttöä. Yhteistyöjärjestelyllä tuetaan valtakunnallista, alueellista ja paikallista maaseudun kehitystyötä sekä lisätään valmiuksia hyödyntää EU-osarahoitteisia ohjelmia ja muita maaseudun kehittämisvälineitä. (Maaseutupolitiikka 2011a.)

2.2 Verkostoituminen

Verkostoituminen on prosessi, jossa yhteistyöorganisaatioiden tieto, osaaminen ja arvot yhdistetään lisäarvoa synnyttäväksi toiminnaksi. Verkostoitunut toiminta kahden tai useamman osapuolen välillä on usein luonteeltaan tavoitteellista, pitkäaikaista, jatkuvaa ja säännöllistä yhteistyötä lopputuotteiden tuottamisessa. Verkostoituminen edellyttää sen kaltaista henkilöiden ja organisaatioiden tuntemusta sekä yhteisen arvo- ja ajattelumaailman jakamista tai ainakin ymmärtämistä, jota kertaluonteinen tai hyvin satunnainen yhteistyö ei mahdollista. Verkostoituminen on yhteistyötä ydinprosesseissa, joko lopputuotteiden tuotannossa tai tuotantoa tukevissa toiminnoissa, kuten tutkimuksessa ja kehitystoiminnassa, tieto- ja viestintäteknikassa, myynnissä ja markkinoinnissa. Verkostoituminen on vuorovaikutteista ja luottamuksellista.

Mitä kehittyneempää ja tiiviimpää vuorovaikutus on, sitä paremmat edellytykset on luottamuksen synnylle. Vuorovaikutus on myös edellytys sille, että eri organisaatioiden toimijat tiedostavat yhteisen viitekehyksen ja mieltävät yhteistyön sisällön samalla tavoin. (Verkostokonsultit 2011.)

2.3 Tuotteistaminen

Tuotteistamisella tarkoitetaan organisaation tai työyksikön tuottamien ja asiakkaan saamien palvelujen 'paketointia', palvelujen tarkempaa määrittelyä, täsmentämistä ja profilointia. Tarkennukset voivat koskea palvelun tarkoitusta, kohderyhmää, tavoiteltuja hyötyjä, sisältöä, tarvittavia resursseja, kustannuksia sekä laadulle asetettavia vaatimuksia. Hyvinvointipalveluissa tuote on useimmiten palvelu. Palvelujen ohella voidaan tuotteistaa jokin toimintamalli tai työkäytäntö. Tällöin kuvaustapana on usein prosessikuvaus. Palvelukuvaukset ja prosessikuvaukset täydentävät toisiaan ja toimivat hyvänä parina palvelujen läpinäkyvyyden lisäämisessä. Kirjalliseen prosessikuvaukseen sisältyvät toiminnan eteneminen, palvelun sisältö ja työntekijöiden tehtävät sekä niiden ajallinen kesto eri vaiheissa sekä suoritusvastuun siirtyminen henkilöltä toiselle. Keskeisiä kohtia ovat prosessin alku ja päättyminen sekä toiminnan onnistumisen kannalta kriittiset kohdat. (Suomen Kuntaliitto 2011.)

Palvelujen tuotteistamisen tarkempaa määrittämistä tarvitaan ainakin silloin, kun hankitaan tai myydään palveluja. Tarjouspyynnössä tarkentuu, mitä halutaan ostaa. Palvelun tuottaja vastaa pyyntöön omalla tarjouksellaan tai markkinoi ja myy tuotteitaan muulla tavoin. Kun ostaja tietää, mitä ostaa ja myyjä tietää, mitä myy, voidaan keskustella hinnoista. Mitä tarkemmin omat palvelut on määriteltä, sitä helpompi on luoda myös pohjaa yhteistyölle. Tuotteistamista tarvitaan myös, kun arvioidaan palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia ja määrittellään palvelulle hintaa. Hinnan määrittely edellyttää kustannustietoa tuotantoprosessista ja siinä tarvittavista resursseista. Tuotteistamista tarvitaan, kun halutaan tehdä toiminta läpinäkyväksi asiakkaille ja myös kuntalaisille. Palvelukuvaukset tai palveluselosteet antavat tiedon siitä, mitä palvelun tarvitsijalla on lupa odottaa saavansa – omilla tai yhteiskunnan varoilla.

Tuotteistamista tarvitaan, kun kehitetään palveluja vastaamaan asiakkaiden tarpeita ja odotuksia – etsitään niitä ominaisuuksia, jotka täyttävät asiakas- ja muut laatuvaatimukset. (Suomen Kuntaliitto 2011.)

Matkailun ammattikielessä tuotteilla tarkoitetaan sellaisia palveluja, joissa noudatetaan ennalta suunniteltua sisältöä ja sisältö koostuu useasta eri osapalvelusta. Tuotteet voivat olla ohjelmapalveluita, kuten esimerkiksi kylän hevosenkengittäjän pitämä kengitysnäytös leirikoululaisille tai opastettu ratsastusvaellus kesällä. Tuotteistaminen kannattaa, koska asiakas saa paremmin selville, mitä on ostamassa ja hahmottaa selvemmin millaisesta palvelukokonaisuudesta on kyse. Tuotteen jälleenmyynti ja markkinointi on helpompaa ja tieto paketoitusta tuotteesta leviää helpommin. Lainsäädännölliset seikat tulevat myös paremmin huomioitua ja tarkistettua, kun tuote laitetaan paperille. (Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry 1998.)

Onnistunut tuotteistus lisää luotettavuutta, uskottavuutta ja hyvää imagoa koko yritykseen. Tuotteistus antaa mahdollisuuden parempaan laatuun ja erityisesti laadun varmistamiseen. Asiantuntijayrityksissä pidetään tuoteajattelun lisääntymistä tehokkuuden ja tuottavuuden sekä myös palvelun laadun kannalta oleellisena menestystekijänä. Tuotteistus antaa kehitystyölle selkeät tavoitteet ja analysoi ja järkeistää toimintaprosesseja, jolloin työvaiheet selkiintyvät. (Suomen Kuntaliitto 2011.)

2.4 Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen tarkoituksena on turvata hyvät elinmahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Ihmisen hyvinvoinnin, talouden ja ympäristön välille pyritään löytämään tasapaino. Suomen kansallinen kestävä kehityksen ohjelma laadittiin 2006. Kansallisen kestävä kehityksen strategian visiona on hyvinvoinnin turvaaminen luonnon kantokyvyn rajoissa kansallisesti ja globaalisti. Visio ohjaa sekä lähitulevaisuuden että pidemmän aikavälin toimintaa, joka auttaa eri toimijoita tekemään kestävä kehityksen mukaisia ratkaisuja. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011b.)

Kunnat ovat keskeisessä asemassa kestävän kehityksen edistämässä, koska monet kestävän kehityksen tavoitteet toteutetaan paikallisin ratkaisuin. Kunnallinen päätöksenteko on avainasemassa luotaessa kuntalaisille ja yrityksille mahdollisuuksia kestävän kehityksen toteuttamiseen. Kansalaisten osallistuminen asioiden valmisteluun tuo esille paikalliset lähtökohdat kestäväälle kehitykselle sekä erilaisia näkemyksiä ja vaihtoehtoja punnittavaksi. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011b.) Hemmin (2005) mukaan sosiaalinen kestävyys on paikallisen väestön elinolojen ja yhteiskunnallisten olojen kohentamista, sosiaalisen tasa-arvon toteuttamista sekä kulttuurin säilyttämistä. Jotta näihin tavoitteisiin päästään, niin on tärkeää ottaa huomioon paikallisen väestön toiveet ja tarpeet sekä osallistuminen päätöksentekoon.

3 Kylien kehittäminen

3.1 Kylätoiminnan historiaa

Kylätoiminnan ja koko maaseudun uusi nousu alkoi 1970-luvun puolivälissä. Sitä siivittivät öljykriisin aiheuttama hitaan kaupungistumisen ja taloudellisen kasvun kausi. Pitkä taloudellinen taantuma vähensi kaupunkien vetovoimaa, koska kaupungit eivät tarjonneet uusia työpaikkoja enää yhtä paljon kuin ennen. Maataloutta alettiin tukea enemmän sekä myös ympäristönsuojelu muutti asenteita maaseudun eduksi. (Hautamäki 1989, 21–25.)

Maaseudun kehittämiseen innostuttiin 1970-luvulla, kun maaseutua koskevaa tutkimusta alettiin tehdä runsaasti. Maaseudun merkitys oivallettiin koko suomalaisen elämänmuodon kannalta. Kuntasuunnittelussa alettiin ymmärtää kylien kehittämisen merkitys. Kyläläisten esittämiä mielipiteitä ja aloitteita kylän kehittämisestä kävivät kuuntelemassa kunnan viranhaltijat, jotka niin sanotuilla kyläkierroksilla vierailivat kylissä. (Hautamäki 1989, 21–25.)

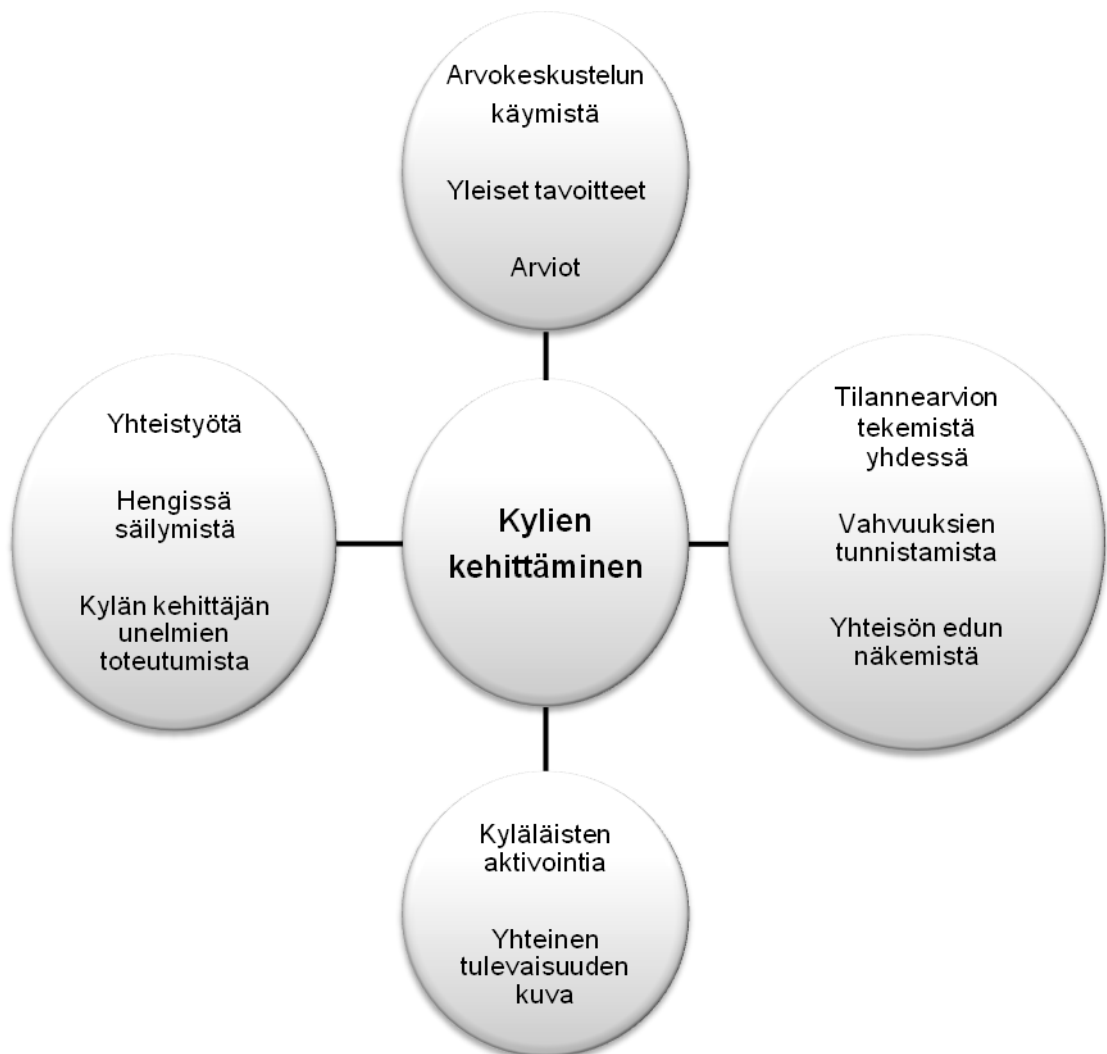
Nykymuotoinen järjestelmällinen kylätoiminta syntyi ja organisoitui Kylätutkimus 76 -projektin ansiosta. Vuonna 1976 aloitetussa Suomen Kunnallisliiton ja useiden yliopistojen ja korkeakoulujen yhteisessä kylätutkimuksessa alettiin tietoisesti virittää omatoimisuutta, yhteistyötä ja asennemuutosta maaseutukylissä. Tutkimuksessa korostettiin kylähengen kasvattamisen, toiminnan järjestäytymisen, pitkäjänteisyyden sekä epäpoliittisuuden tärkeyttä. Suunnittelu- ja hallintomenetelmiä pyrittiin kehittämään niin, että kylät tulisivat maaseudun kehittämisen perusyksiköiksi ja että kyläläisiä autettaisiin heidän tavoitteissaan parantaa omia elinolojaan. Näin ollen suunnittelujärjestelmää tuli muuttaa niin, että ylhäältä alaspäin suuntautuvan ohjauksen rinnalle luotaisiin alhaalta ylöspäin suuntautuva vaikutuskanava. Kylätutkimus 76 -projektin tavoite oli saada ihmiset toimimaan ympäristönsä parantamiseksi. Keskeisinä toimijoina olivat kyläläiset, jotka yhteistyössä ja oma-aloitteisesti parantavat elinolojaan. (Hautamäki 1989, 21–25.)

Maaseudun kansalaisyhteiskunnan evoluutiossa 1970-luvulla kehittyneellä uusimuotoisella kylätoiminnalla on erityinen merkityksensä siksi, että sen myötä yhdistystoiminnasta tuttu talkootoiminta kohdistui uudella tavalla kylän kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Kylätoiminnan lähtökohtana oli yhdistää kylien asukkaiden voimat yli sosiaalisten rajojen. Oma kylä nousi yhdistäväksi tekijäksi. Kylätoiminta vahvisti omaehtoisen toiminnan rakenteita ja perustui uudenlaiseen yhteistyöhön, jossa kylä pyrittiin hahmottamaan kokonaisvaltaisesti kehittämisen kohteena. Lisäksi yhteistä etua etsittiin eri ammattikuntien, sukupolvien ja muiden olemassa olevien sosiaalisten rakenteiden väliltä. Kylätoiminnalla on vahva historiallinen sidos kunnalliseen itsehallintoon. Kunnathan on perustettu ja olemassa kuntalaisia varten, ja asukkaiden osallistuminen oman kuntansa kehittämiseen on siten eräs tärkeimmistä kunnalliskulttuurin kehittämisen kysymyksistä. Kuntien asemassa ja toiminnoissa tapahtuvat muutokset ovatkin erityisen merkittäviä maaseudun aluekehityksen kannalta. Tänä päivänä paikallista elinvoimaa haetaan yhä kuntaa laajemmista seutukunnista. Nykymuotoiseen toimintaryhmätyöhön kylätoiminta tuo yhteistyön perinteestä nousevan kansallisen merkityssisällön.

Paikallisen omatoimisuuden kehityskaarta havainnollistaa kehityskulku, jossa paikallisen aloitteellisuuden kentät laajenevat yksittäisistä kylistä ja kylätoimikunnista seudullisiin kumppanuuksiin. (Hyryläinen & Rannikko 2000, 108.)

3.2 Kylätoiminnan kehittäminen

Ihmisen peruspyrkimys on kohti hyvää elämää. Käsitys hyvästä elämästä tiivistyy eri kulttuureiden omaksumaan maailmankuvaan, joka sisältää käsitykset todellisuudesta, tieto-opista ja arvoista. Kuvio 2 näyttää kylän kehittämiseen liittyvät tekijät.

Kuvio 2. Kylän kehittämisen kaavio (mukaillen Ruotsalainen 1997, 14).

Järkevän kehityksen hahmottamiseksi on tunnettava kylän historiaa. Nykyisyys ohjautuu mitä suurimmassa määrin menneisyydestä. Tärkeää on selvittää ne seikat, joissa on onnistuttu ja missä nyt mennään. Kylän kehittäminen on syytä nähdä prosessina, jatkuvana vuorovaikutuksena, työn kulun arviointina ja toimenpiteiden sovittamisena tarpeiden mukaan. Prosessi kannattaa viedä läpi projektin täsmällisyydellä, mutta koska kyse on yhteisön vuorovaikutussuhteista, hankkeen tarkka suunnittelu etukäteen on mutkikkaampaa kuin esimerkiksi talonrakennusprojektissa. Suunnittelu sitä, että hahmotellaan etukäteen tilanteet, joihin hankkeessa voidaan joutua. Hankkeen toteutuksessa painotetaan kylän kehittämismahdollisuuksien kartoitusta ja kyläläisten sitouttamista toimintaan. Kylän kehittämisprosessissa suunnittelu ja toteuttaminen limittyvät. Tekeemisessä ilmenee aina uusia puolia, jotka johtavat suunnitelmien tarkentamiseen. (Ruotsalainen 1997, 16.)

Kehitysprosessin on käynnistytävä kyläläisten aloitteesta, sillä kehitystä ei voi ulkopuolelta annettuna synnyttää. Idea voi tulla ulkopuolelta, mutta muutosprosessi käynnistyy vasta, kun yksittäinen kyläläinen tai kyläläiset yhdessä ovat valmiita kehittämään uutta. Jos idea hankkeesta tulee kehittäjäorganisaatiolta, on oleellista, että se on syntynyt vuorovaikutuksesta todellisen elämän kanssa. Kehittämistyö vaatii entistä enemmän yhteiskunnallista tiedostamista, tulevaisuuden ennakointia ja tutkittua tietoa päätösten pohjaksi. Kun kylälle on luotu yhteinen arvotaulu, käynnistetään kehittämisprojektin suunnittelu. Hankkeelle määrätään konkreettiset tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi. Tavoitteiden määrittely helpottuu, kun pohditaan, mikä on projektin jälkeinen uusi tai parantunut tilanne. (Ruotsalainen 1997, 16.)

Kehittämisessä on edettävä helposti toteutettavin yksinkertaisin hankkein, joista vastuu on useammalla ja suurin, pitkäjänteisemmin kehittämistoimin, jotka sitovat osapuolet yhteen. Päätetään, nojaututaanko kylän voimavaroihin vai haetaanko ammattimaista apua. Ulkopuolisen on helpompi arvioida kriittisesti kylän kehittymismahdollisuuksia ja havaita kylää koskevat laajemmat kehityssuunnat. (Ruotsalainen 1997, 17.)

Suomen Kylätoiminta ry eli SYTY edistää valtakunnallisesti kylätoimintaa ja muuta paikallislähtöistä kehittämistä. SYTY toimii valtakunnallisten ja alueellisten järjestöjen sekä kylien valtakunnallisena yhteistyöelimenä. SYTY tekee työtä kylien ja asukas yhteisöjen elinvoimaisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi. Näin ollen luodaan kylillä asuville ihmisille edellytykset työhön ja riittävään toimeentuloon. Kylien ihmisille ja vapaa-ajan asukkaille ovat tärkeitä asioita hyvä ympäristö, inhimillinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä riittävät palvelut. SYTY toimii läheisessä yhteistyössä eduskunnan, eri ministeriöiden ja laitosten sekä keskusjärjestöjen kanssa. (Suomen Kylätoiminta ry 2011.)

Valtakunnallinen kylämatkailun koordinaatiohanke toteuttaa matkailun teemaryhmän kylämatkailuohjelmaa ja edesauttaa kylien ja matkailun kehittämisen yhdistämistä, lisää kylien matkailuosaamista ja ottaa aidosti huomioon kaikki kestävän matkailun ulottuvuudet. Valtakunnallisen teemapohjaisen kylämatkailuhankkeen tehtävänä on johtaa kahdentoista pilottikyläksi valitun matkailukylän kehitysprosessia. Kehittämisen painopisteet ovat kylämatkailun toimintamallin kehittäminen, tuotekehitys ja markkinakanavien selvittäminen sekä osaamisen lisääminen. (Lomalaidun ry 2011.)

Suomalainen kylä voi tarjota ulkomaiselle matkailijalle suomalaisuutta aidoimmillaan. Kylämatkailussa laajennetaan yritysten välinen yhteistyö kaikkiin kyläläisiin ja kylän toimijoihin. Asiakas on koko kylän vieraana ja kylän kannalta tämä tarkoittaa, että matkailijoilta saatavat eurot tuovat toimeentuloa mahdollisimman monelle kylän asukkaalle. Asiakkaalle taas, että hän tuntee itsensä aidosti tervetulleeksi mukaan kylän elämään ja arkeen. Kansallisen koordinaatio-ohjelman tavoitteena on sitouttaa ja valtuuttaa toimijat verkostomaiseen kehittämistyöhön, lisätä aitoa ammattimaista osaamista ja toteuttaa testattuja laadukkaita tuotteita. (Maaseutupolitiikka 2011b.)

Maaseudun kulttuuriohjelma 2010–2014 on Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuriteemaryhmän laatima toimintaohjelma. Ohjelmassa esitetään maaseudun kulttuurin visio vuodelle 2020, taustoitetaan kulttuuritoiminnan kenttää sekä esitetään toimenpidelinjauksia maaseudun kulttuurin kehittämiseksi. Ohjelman visio korostaa maaseutua luovien vastakohtaisuuksien tilana. Ohjelma tunnistaa

maaseudun aseman osana suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista murrosta ja sen tuomat mahdollisuudet maaseudulla. (Maaseudun kulttuuriohjelma 2010–2014.)

3.3 Kylien kehittäminen hankkeiden avulla

Kylää kehitetään hankkeiden avulla. Työskentelyyn on tarjolla erilaista koulutusta ja rahoitusta. Työvoima- ja elinkeinokeskukset, LEADER- ja POMO-ryhmät, maakunnalliset liitot tai paikalliset koulutusorganisaatiot toimivat ensisijaisina tukikanavina. Vastuurahoittaja on hyvä kytkeä osaksi kehittämisprosessia. (Ruotsalainen 1997, 17.)

Leader-rahoitusta maaseudun yleishyödyllisiin ja elinkeinoelämää kehittäviin pienehköihin, paikallisiin hankkeisiin myöntävät paikalliset toimintaryhmät. Toimintaryhmiä on Suomessa kaikkiaan 55, joten lisätietoa ei tarvitse hakea kaukaa. Leader-rahoituksella toteutetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa. Kullakin toimintaryhmällä on omat paikallisten tarpeiden mukaisesti suunnitellut ohjelmansa, joiden mukaan voidaan tukea esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämistä, kansainvälistä toimintaa, yritysten perustamista, investointeja ja kylien kehittämistä. Leader-rahoitus on suunniteltu nimenomaan maaseudun pienille toimijoille, ja sen hakemisen ja hankkeiden hallinnoinnin on tarkoitus olla niin yksinkertaista, ettei useimmiten turhaan kammoksuttua hankkebyrokraatiaa tarvitse jännittää. Toimintaryhmien henkilökunta neuvoo ja opastaa hakijoita hakemus- ja raportointilomakkeiden täyttämässä ja muissa hankkeiden hallinnointiin liittyvissä asioissa. Leader -rahoitusta voi hakea myös yhden hengen yritys. (Maaseutupolitiikka 2011c.)

Pohjois-Heinäveden kylien alueella on toteutunut useita Leader- ja Pomo-hankkeita. Vuonna 1998 valmistui Varistaipaleen kyläyhdistyksen Pomo-hankkeen avulla Taivalkota. Kodalla on järjestetty esimerkiksi Joulun avaus ja laskiaistapahtumia. Vuonna 2003 vihittiin käyttöön Luostarivaellusreitti, jonka pituus on 29 kilometriä. Tämä toteutettiin Leader -rahoituksena, ja se on neljän kylän yhteinen hanke. Mukana olivat Varistaipale, Palokki, Karvio-Lepikkomäki

sekä Koillis-Heinäveden kylät. Vuonna 2004 valmistui viiden kylän yhteinen Ky-läsuunnitelma Leader -rahoituksen avulla. Petruma oli edellisten kylien lisäksi hankkeessa mukana. Leader -hanke rahoitti vuonna 2006 Lepikkomäen entisen koulun yhteinen jalkapallokentän toteutumisen, ja vuonna 2009 Leaderin tuella valmistui Varirannan kehittämissuunnitelma. Karvion ulkoliikunta -hankkeesta toteutui urheilukenttä ja jääkiekkokaukalo vuonna 2010. Näinä päivinä valmistuu Leader -rahoituksena saatu Elävä Variranta -hanke. Sen tuloksena on saatu uusi saunarakennus, jonka tiloissa järjestettiin vuonna 2011 Joulun avajaiset. (Hiltunen 2011.)

4 Vapaa-ajan asukkaat

4.1 Vapaa-ajan asumisen määrittely

Vapaa-ajan asumisesta on tullut maaseudun kehityksen tärkeä tekijä. Suomessa on suhteessa asukasluvuun eniten vapaa-ajan asuntoja verraten muuhun Eurooppaan. Mökit ovat yhä paremmin varustettuja ja etätyöskentelyn mahdollistavia paikkoja. Vapaa-ajan asuminen ja vakituinen asuminen lähenevät toisi-aan. Vapaa-ajan asumiseen käytetään vuosittain noin 3 miljardia euroa. Mökkiläiset käyttävät kasvavassa määrin mökkipaikkakunnan yksityisiä ja kunnallisia palveluja. Maaseutukuntien tarve hyödyntää vapaa-ajan asumista sekä taloudellisesti että osaamisen osalta on kasvava. Vapaa-ajan asukkaat ovat lähinnä kuntien kannalta markkinoinnin ja informoinnin kohderyhmänä, mutta miten kunnat voisivat houkutella kakkosasukkaat mukaan paikkakunnan kehittämistyöhön? (Rantanen, Rouhiainen, Särkkä-Tirkkonen & Väisänen 2009.)

Tilastokeskuksen (2011b) määritelmän mukaan kesämökillä tarkoitetaan kiinteästi sijaintipaikalleen rakennettua vapaa-ajan asuinrakennusta tai asuinrakennusta, jota käytetään loma- tai vapaa-ajan asuntona. Rakennuksia ja kesämökejä koskevat tiedot saadaan Tilastokeskukseen pääosin Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä, johon kuntien rakennusvalvontaviranomaiset

ilmoittavat rakennuksia koskevat rakennusluvanvaraiset tiedot. Heinävedellä oli Tilastokeskuksen mukaan kesämökkejä vuonna 2010 1699 kappaletta, kun taas vuonna 2000 niitä oli lukumäärällisesti 1422. Kuuden vuoden aikana mökkejä on tullut lisää 277 eli lähes 20 %. Pohjois-Heinäveden osuuden kesämökeistä arvioidaan olevan noin 35 prosenttia. (Tilastokeskus 2011c.) Kesämökkien määrästä on puolet paikkakuntalaisten ja puolet ulkopaikkakuntalaisten omistuksessa (Heinäveden kunta 2011). Näin laskettuna Pohjois-Heinävedellä on noin 300 ulkopaikkakuntalaisten mökkiä.

Maaseutukatsauksen (2011) mukaan maaseutualueiden merkityksen ennakoidaan kasvavan sekä yritystoiminnan alueina että pysyvän tai vapaa-ajan asuminen ympäristöinä. Kestävän kehityksen haasteita ei voida myöskään sivuuttaa maaseutualueiden kehittämisessä. Ekologisesti kestäviä ratkaisuja tulee löytää maaseutualueiden toiminnallisena säilymistä tukevia ja liikkumiseen sekä infrastruktuurin rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Asumisen monipaikkaisuus on tämän ajan trendi maaseudun kehityksessä. Tämä tarkoittaa, että ihmisillä on entistä useammin monia paikkoja, joissa he asuvat ja viettävät vapaa-aikaansa. Vapaa-ajan asunto sijaitsee usein maaseudulla. Erityisesti harvaan asutuilla maaseutualueilla sijaitsee paljon vapaa-ajan asuntoja. Määrällisesti eniten mökkiläisiä on Etelä-Savossa, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Erityisen merkittävää vapaa-ajan asukkaat ovat niille kunnille, joissa vapaa-ajan asukkaita on vakituisia asukkaita enemmän. (Maaseutukatsaus 2011.)

4.2 Vapaa-ajan asukkaiden käyttäytymisestä tehtyjä tutkimuksia

Vapaa-ajan asukkaiden käyttäytymisestä on tehty viime aikoina useita tutkimuksia. Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus on teettänyt Mennäänkö mökille? -tutkimuksen vuonna 2005. Ollikaisen Pro -gradu (2001) käsittelee Hartolan ja Iitin kuntien vapaa-ajan asutuksen merkitystä paikallisessa palvelutuotannossa. Eteläsavolaisten vapaa-ajan asukkaiden muuttuvat palvelutarpeet tutkimuksen on teettänyt 2009 Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin tutkimus.

Ollikaisen mukaan vapaa-ajan asukkaan on koettava, että he kuuluvat osaltaan maaseutuyhteisöön eli tarvitaan sosiaalisia kontakteja. Vuorovaikutuksen saamiseksi on tärkeä saada vapaa-ajan asukkaille tietoa muun muassa alueen palveluista ja tapahtumista. Tiedottamismallien kehittäminen on tärkeää. Keväisin saadaan tervehdyskirjeet kunnalta ja palveluhakemisto on tehty, mutta lisää tietoa kaivataan esimerkiksi yrittäjien palveluista. Internetsivujen sisältöjen kehittämiseen tulee panostaa eli tiedot halutaan tuoreina. Vapaa-ajan asukkaita kiinnostavat paikalliset kulttuuripalvelut ja he ottavat osaa hyvin perinteisiin kesätapahtumiin, kuten kesätoriin, tansseihin, viljelypalstan vuokraukseen ja mahdollisiin suuriin tapahtumiin. Heillä on myös kiinnostusta osallistua talkootapahtumiin. (Ollikainen 2001, 55–70.)

Hartolan ja litin vetovoimatekijöitä ovat luonto, maisemat, rauha ja yksityisyys, kalaisat puhtaat vedet, hyvät sienestys- ja marjastusmaastot sekä ystävälliset ihmiset ja yrittäjät. Kehittämistarpeina he näkevät palvelujen turvaamisen, sivukyläelinkelpoisuuden ja teiden kunnosta huolehtimisen. Etätyöstä oli vain pieni osa kiinnostunut, sillä he haluavat pitää fyysisesti erillään työn ja vapaa-ajan. Kuntien kannalta kakkosasukkaat ovat taloudellisen toiminnan aktivoijia. Vapaa-ajan vietto on pitkäjänteistä ja tapahtuu samalla paikkakunnalla. Lisäksi osto-voima ei rajoitu pelkästään rakennettuihin matkailupalveluihin. Vapaa-ajan asutukseen liittyvien investointien riskialttiutta vähentää palveluiden säännöllisempi käyttö, sillä niiden käyttö ei vähene matkailussa tapahtuvien heilahteluiden takia. Vapaa-ajan asukkaille suunnatut palvelut hyödyntävät myös kantaväestöä paremmin kuin pitkälle jalostetut matkailupalvelut. Ratkaisevia tekijöitä vapaa-ajan asukkaiden ostokäyttäytymiseen ovat saavutettavuus ja palvelujen vetovoimaisuus. Niiden täytyy olla myös kilpailukykyinen suurten asutuskeskusten palveluihin nähden. (Ollikainen 2001, 55–70.)

Vapaa-ajan asukkaita huolettavat samat asiat kuin muitakin haja-asutusalueella asuvia. Palvelujen väheneminen on yhteinen ongelma. Vastauksista kävi ilmi, että vapaa-ajan asukkaista monet ovat halukkaita kohdentamaan palvelujen hankintoja paikallisesti. Tämä edellyttää, että taloudellinen panostus on molemmin puolin kohtuullista ja että asioista saadaan tietoa. Palvelutuotannon kannattavuus ja laatu ovat asioita, joiden kehittämiseen on syytä panostaa.

Haja-asutusalueiden palvelujen turvaaminen nojautuu pitkälti alenevaan paikalliseen asukaskantaan ja jatkuvasti kasvavaan vapaa-ajan asukkaiden kantaan. Näin ollen vapaa-ajan asukkaiden rooli on kasvava. Vapaa-ajan asuntojen määrä ja käyttöaste on jatkuvasti lisääntynyt. Vaikka palvelujen kysyntä tuleekin tulevaisuudessa kasvamaan, ongelmaksi voi tulla laadukkaiden palvelujen tuottaminen, sillä nykyinen haja-asutus alueiden väki vanhenee ja vähenee. (Ollikainen 2001, 55–70.)

Eteläsavolaisten vapaa-ajan asukkaiden muuttuvat palvelutarpeet -tutkimuksen mukaan vapaa-ajan asukkaiden palveluiden käyttö tulee lisääntymään. Mökillä vietetään yhä enemmän aikaa myös muina vuoden aikoina kuin kesällä. Ennen kaikkea eläkeläiset, mutta myös työkäiset venyttävät mökillä viettämäänsä aikaa. Erilaiset kulttuuritapahtumat merkitsevät paljon eteläsavolaisille vapaa-ajan asukkaille, ja niitä tullaan käyttämään tulevaisuudessa yhä enemmän. Muut palvelut, joiden käyttö tulee lisääntymään, ovat etenkin lääkäripalvelut ikääntymisestä johtuen. Mökin varusteluun kiinnitetään huomiota ja mökkitalkkaripalvelut tulevat lisääntymään. Työkäiset käyttävät vapaa-ajan rentoutumiseen ja elämästä nauttimiseen. Elämyksillä tulee olemaan tärkeä merkitys tulevaisuudessa. Pitopalvelujen käyttö lisääntyy, kun vapaa-ajan asunto voi toimia juhlapaikkana. Pääkaupunkiseudulla asuvat mökkiläiset ovat Etelä-Savolle tärkeitä, sillä he käyttävät palveluja paljon. (Rantanen ym. 2009.)

Paikallisia elintarvikkeita ja lähikauppoja arvostetaan yhä enemmän. Paikallisia yrityksiä halutaan tukea käyttämällä niiden tuotteita ja palveluja. Elintarvikeostokset tehdään pääasiassa mökkipaikkakunnan keskustan kaupoissa, joihin toivotaan kuitenkin laajempaa paikallisten tuotteiden valikoimaa. Tulevaisuudessa vapaa-ajan asukkaat arvioivat lisäävänsä elintarviketuotteiden ostamista suoraan maataloilta. Tulevaisuudessa elintarvikkeisiin liittyvien palvelujen käyttö, kuten pitopalvelutilaukset ja ravintoloissa ruokailu lisääntyvät. Tähän liittyy mökin käytön muuttuminen yhä enemmän kakkosasunnoksi. Vapaa-ajan asukkaat arvostavat erityisesti tuoreita ja paikallisia tuotteita. Paikallisuus on mökkiläisille paljon enemmän kuin pelkkä tavara, sillä se koetaan palveluna. (Rantanen ym. 2009.)

Internetin käyttö mökillä tulee lisääntymään. Paikasta vapaa Internet helpottaa tiedon saamista mökkipaikkakunnan palveluista ja hyödykkeistä, kun niitä voidaan tarkastella kotoa käsin. Tilanne vaatii palveluntarjoajilta panostusta, sillä heitä ei välttämättä löydetä, ellei tarjonta verkossa ole kunnossa ja ajan tasalla. Myös painetuilla kesäasukaslehdillä on tärkeä paikka tulevaisuudessa. Esimerkiksi paikallisista elintarvikkeista ja niiden saatavuudesta tulee tiedottaa paremmin jatkossa. (Rantanen ym. 2009.)

Sukupolvenvaihdokset mökeillä voivat muuttaa palveluiden käytön kulttuuria. Palveluiden hankkimisen kynnyks voi olla matalampi mökin perinnöksi saaneella sukupolvella, joka ei ole osallistunut omin käsin mökin rakentamiseen ja huoltamiseen. Työikäisillä mökinomistajilla on eläkeläisiä enemmän suunnitelmia mökin varustetason parantamiseksi ja uusien rakennusten rakentamiseksi. (Rantanen ym. 2009.)

Samanlaisia tuloksia vapaa-ajan asumisesta saatiin myös Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksen Mennäänkö Mökille? -julkaisusta. Käsitellyjä aiheita olivat muun muassa etätyöhalukkuus, tiedottaminen, palvelut ja kuntien rooli. Monissa kunnissa vapaa-ajan asukkaiden merkitys palveluiden käyttäjinä on ymmärretty. Mökkiläisille tiedotetaan kevätpostitusten yhteydessä kunnan palveluista ja tapahtumista ja toisaalta edistetään pidempiaikaista oleskelua mökkikunnassa, esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen muuttamista talviasuttaviksi ja laajakaistahankkeilla edistetään ansiotöiden tekoa vapaa-ajan asunnoilta käsin. Niin kunnan kuin yksityisten palvelujen tarjoajien toimesta vapaa-ajan asukkaille suunnattuja erityisiä palveluja on ollut tarjolla toistaiseksi kuitenkin vähän. (Pitkänen & Kokki 2005.)

5 Tutkimusmenetelmät

5.1 Kyselyt

Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Aineiston keruu on tehty kyselylomakkeella ja otos on ollut riittävän suuri ja edustava. Asioita on kuvattu numereenisten suureiden avulla ja tulokset on havainnollistettu taulukoin. (Heikkilä 2002, 16- 17.)

Kohderyhmäksi kyselyyn valittiin vapaa-ajan asukkaat. Pohjois-Heinävedellä on viimeisen viiden vuoden aikana vapaa-ajan asuntoja rakennettu useita kymmeniä ja näin ollen on syytä kuulla heidän mielipiteensä palvelujen kehittämisestä. Tehtyjen tutkimusten mukaan vapaa-ajan asukkaiden palveluiden käyttö tulee lisääntymään. Kyselyt jaettiin yhteensä 114 vapaa-ajan talouteen. 50 sähköpostiosoitteeseen jaettiin saatekirje (liite 1), joka sisälsi linkin sähköiseen kyselyyn. Sain paikalliselta yrittäjältä vapaa-ajan asukkaiden osoitelistan ja soittelin luetteloa läpi saadakseni sähköpostiosoitteita. Kaikki tavoitetut henkilöt antoivat sähköpostiosoitteensa, ja kerroin heille alustavasti kyselystä ja sen voimassaoloajasta. Heinä- ja elokuussa järjestettiin myös toritapahtuma Karvion kaupan pihalla. Haastattelin torilla toimeksiantajan pyynnöstä vapaa-ajan asukkaita ja sain heiltä sähköpostiosoitteita kyselyä varten. Englanninkielisiä kyselyjä oli neljä kappaletta. Vapaaehtoinen kyläläinen jakoi 60 osoitteeseen kyselyn (liite 2) palautuskuoren kanssa. Vapaa-ajan asunnot sijaitsivat eri puolilla Pohjois-Heinävedettä, kuten Palokissa ja Rusinvirralla. Sähköiseen kyselyyn vastasi 43 eli 86 % vastaajista, ja postin kautta vastauksia tuli 40 kappaletta eli 70 %. Lisäsin postivastaukset sähköiseen kyselyyn, joka kokosi automaattisesti tulokset taulukkolaskentaohjelmaan. Kokonaisvastausprosentti oli 73 %. Kyselylomake sisälsi yhteensä 11 kysymystä. Niistä 9 ensimmäistä olivat monivalintakysymyksiä ja loput kaksi avoimia kysymyksiä (liite 2). Verkkokyselyyn vastaajien vastausaika oli 2 minuutista 20 minuuttiin ja keskimäärin vastausaika oli noin 10 minuuttia.

Saatekirje oli mukana molemmissa kyselyissä. Pohjois-Heinävedellä on ulkopaikkakuntalaisten mökkejä noin 300 kappaletta, joten otos oli noin reilu kolmasosa.

5.2 Haastattelut

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto on koottu luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Aineisto on suoritettu teemahaastatteluna, jossa kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Selvittämällä kohderyhmän arvot ja asenteet sekä odotukset saadaan tarpeellista tietoa esimerkiksi markkinoinnin tai tuotekehityksen pohjaksi. Kvalitatiivinen tutkimus sopii toiminnan kehittämiseen ja sen avulla voidaan antaa virikkeitä erilaisille jatkotutkimuksille. (Heikkilä 2002, 16.)

Teemahaastattelu toteutettiin kyselyn jälkeen. Tarkoitus oli saatujen tulosten perusteella selvittää, miten niitä voi lähteä toteuttamaan. Teemahaastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna kylien puuhanaisille sekä -miehille. Teemahaastattelun runko on liitteessä 4. Mukana olivat Veli-Pekka Hartikainen, Aarne Hiltunen, Pirkko Karvinen, Ossi Piironen ja Riitta Turunen. Haastattelupaikka oli uusi rakenteilla oleva Varirannan kylärannan saunarakennus 3.11.2011. Haastattelu tapaaminen alkoi kello 18.00. Itse haastattelu kesti 1 tunnin ja 20 minuuttia ja se nauhoitettiin. Ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruun muoto, koska samalla saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa (Hirsjärvi ym. 2009, 210).

Haastattelin Paikallisuus Matkailuvaltiksi -hankkeen projektipäällikköä Arja Kinnusta 31.10.2011. Kyseenomainen hanke valmistui 2003, ja siinä oli mukana oli 20 pohjoiskarjalaista yrittäjää. Haastattelin Kinnusta, koska oli kiinnostavaa saada selville, mitä yhteisiä piirteitä ja mahdollisia uusia ideoita voi saada oman paikkakunnan kehittämiseen. Haastattelin myös toimeksiantajan pyynnöstä vapaa-ajan asukkaita kahdessa toritapahtumassa heinä- ja elokuussa.

6 Tulokset

6.1 Kyselyn tulokset

Kysely tehtiin sekä sähköisenä että kirjeitse heinä- ja elokuun aikana ja sen tavoitteena oli selvittää ensimmäisen kerran vapaa-ajan asukkaiden mielipiteitä Pohjois-Heinäveden palvelujen parantamisesta. Saatekirjeen mukana oleva linkki sähköiseen kyselyyn lähetettiin sähköpostilla 50 vapaa-ajan asukkaalle ja 60 kirjettä jaettiin palautuskuorineen vapaa-ajan asukkaiden mökkiasunnolle. Neljä kyselyä tehtiin toritapahtuman yhteydessä ja neljä kyselyä englanninkielisenä. Kysely tehtiin yhteensä 114 vapaa-ajan asukkaalle ja vastauksia tuli 83 eli vastausprosentti oli 73 %.

Ensimmäinen ja toinen kysymys koskivat vapaa-ajan asumista kylässä, jotka näkyvät taulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1. Vapaa-ajan asukkaiden asumisaika kylässä kuukausina.

Vapaa-ajan asuminen kylässä	n=83	%
1 - 3 kuukautta	53	63,9
4 - 6 kuukautta	22	26,5
7 - 9 kuukautta	6	7,2
10 - 12 kuukautta	2	2,4

Vastaajista suurin osa viettää 1-3 kuukautta vuodessa kylässä, joka on pääosin kesäaikaan ja noin neljäsosa asuu 4-6 kuukautta kylässä. Seuraavassa taulukossa (taulukko 2) kysyttiin vietettyjä vuosia kylässä vapaa-ajan asukkaana.

Taulukko 2. Vapaa-ajan asukkaiden asumisaika kylässä vuosina.

Vapaa-ajan asuminen kylässä	n=83	%
yli 20 vuotta	44	53
0 - 5 vuotta	20	24,1
6 - 10 vuotta	9	10,8
11 - 15 vuotta	7	8,4
16 - 20 vuotta	3	3,6

Eniten vastaajista oli ollut vapaa-ajan asukkaana yli 20 vuotta eli 53 %. Suuri osa vastaajista kertoi olleensa kotoisin kylältä, joten on luontevaa palata tuttuihin maisemiin. Alle viisi vuotta vapaa-ajan asukkaina olleita on lähes 25 %.

Kysymykset 3 ja 4 käsittelivät perheen kokoa ja ikäluokkia. Perheen koko vaihteli yhdestä henkilöstä enimmillään 16 henkilöön. Vastaajista osa laski mukaan lapset ja lastenlapset, jotka eivät asu samassa taloudessa, mutta ovat usein mukana mökillä.

Taulukko 3. Vapaa-ajan asukasperheen ikärakenne.

Perheen ikärakenne	n=83	%
31 - 62 vuotta	61	73,5
yli 63 vuotta	35	42,2
18 - 30 vuotta	18	21,7
0 - 7 vuotta	15	18,1
8 - 12 vuotta	13	15,7
13 - 17 vuotta	13	15,7

Kysymys 5 käsitti osallistumista kylätapahtumiin. Kulttuuri ja perinteet kiinnostavat vapaa-ajan asukkaita. Kolme eniten ääniä saaneita tapahtumia olivat kesäteatteri (63 %), juhannuskokko (61,6 %) ja Naiset nipunlaskussa -tapahtuma (61,6 %). Talviaikaan järjestettävät tapahtumat saivat vähiten ääniä. Seuraavassa taulukossa (taulukko 4) selviää järjestettävät tapahtumat.

Vastauksia tähän tuli yhteensä 73. Vähiten kylässä aikaa viettäneet vastasivat kaiken ajan menevän rakentamiseen, mutta jatkossa ovat kiinnostuneita osallistumaan tapahtumiin.

Taulukko 4. Vapaa-ajan asukkaiden osallistuminen kylätapahtumiin.

Kylätapahtumat	n=73	%
Kesäteatteri	46	63,0
Juhannuskokko	45	61,6
Naiset nipunlaskussa	45	61,6
Puistokonsertti	41	56,2
Kyläkahvila	36	49,3
Rantakala	23	31,5
Kylätanssit	17	23,3
Karaoke/lauluilta	15	20,5
Joulun avaus kodalla	10	13,7
Laturetki	9	12,3
Pilkkikilpailut	8	11,0
Jääravit	8	11,0
Perinneruokatapahtuma	8	11,0
Ekumeeninen kesäkirkko	7	9,6
Lasten laskiainen	4	5,5

Kysymykset 6 ja 7 käsittivät palveluja. Päivittäistavarakauppa oli kaikkien vastaajien mielestä tärkein palvelu ja heti sen jälkeen huoltoasema. Seuraaviksi tulivat postipalvelut sekä ravitsemispalvelut, jotka molemmat saivat lähes 40 prosentin osuuden. Loput palvelut jakaantuivat melko tasaisesti. Muita vastauksia oli 13 kpl. Toivottiin nettisivuja, jossa ilmoitetaan kaikki tapahtumat.

Taulukko 5. Kylien tärkeimmät palvelut.

Tärkeimmät palvelut	n=83	%
Päivittäistavarakauppa	83	100,0
Huoltoasema	70	84,3
Postipalvelut	32	38,6
Ravitsemispalvelut	30	36,1
Kiinteistöpalvelut	15	18,1
Muuta	11	13,3
Kauppa-auto	9	10,8
Kampaamo	5	6,0
Hammaslääkäri	3	3,6
Kirjastoauto	2	2,4

Kysymyksessä 7 kysyttiin, mitä palveluja käytettäisiin, jos niitä olisi saatavilla. Maalaistori oli selkeästi toivotuin palvelu.

Loput palveluista jakaantuivat melko tasaisesti. Joulutorin järjestämistä ehdotettiin joka neljännessä vastauksessa. Muut -vastauksia tuli 20, joista kolme kaipasi pankkipalveluja takaisin. Kirpputoria ehdotti kolme vastaajaa. Luontoon liittyen toivottiin kasvi-, lintutuntemus, luontoretkiä ja kajakkivuokraa. Myös moottorikelkkasafaria, skeittiramppia ja beachvolley-kenttää kaivattiin.

Sulkumestari-tyyppinen kahvila/ravintola/leipomo oli toivomuslistalla kallasavustamon ohella. Tulevaisuuden toiveissa oli mahdollisesti mökkitalkkaripalvelut, kiinteistöhoitoa/-huoltoa sekä rakentaja- ja remonttipalveluja. Musiikillisia ja yhteislauluiltoja kaivattiin. Opastusta suksien voitelussa talvella sekä infoa kaikista tapahtumista toivottiin. Osa vastaajista ei kaipaa muita palveluja.

Taulukko 6. Näitä palveluja käytettäisiin, jos niitä olisi saatavilla.

Näitä palveluja toivotaan	n=72	%
Maalaistori	62	86,1
Joulutori	18	25,0
Muuta	15	20,8
Opastettu luontohiihto	9	12,5
Opastettu kalastus	8	11,1
Mönkijäsafari	8	11,1

Seuraavassa taulukossa 7 on vastaukset kysymykseen, mitä tekijöitä kylässä arvostetaan. Eniten ääniä sai luonto ja seuraavaksi hiljaisuus. Kylän tapahtumiin osallistutaan innokkaasti, kuten vastauksesta 5 käy ilmi. Muut -kohtaan vastauksia tuli 20 kpl. Mukavat ja ystävälliset ihmiset, kyläyhteisö ja hyvät naapurisuhteet mainittiin useassa vastauksessa. Monelle paikka on kotikylä, joka tarjoaa mahdollisuuden palata lapsuuden ja nuoruuden maisemiin sekä sosiaaliin yhteisöihin. Lapsuuden ajoilta tutut kyläläiset, myös savusauna, tuttuus ja nostalgia tulivat esille. Kanavat, luostarit, Valamon kansanopisto, nähtävyydet, oma rauha, viihtyisä miljöö ja sijainti koettiin hyvinä. Seudulla on hyvät marjastus- ja kalastusmahdollisuudet. Paikallisten palvelujen, kuten kauppa ja huoltoasema, ansiosta koettiin, että kaikkea on saatavilla kylässä. Talkootyövoiman yhteishenki ja mökkitalkkarin palvelut saivat kiitosta.

Taulukko 7. Tekijät, joita kylässä arvostetaan.

Tekijät joita arvostetaan	n=83	%
Luonto	80	96,4
Hiljaisuus	52	62,7
Kylän tapahtumat	34	41,0
Muuta	19	22,9

Kysymykseen 9, jossa tiedusteltiin halukkuutta muuttaa kylään vakituiseksi asukkaaksi tuli Ehkä -ääniä eniten. Yhteensä kyllä ja ehkä -äänistä tulee 64,7 %.

Taulukko 8. Halukkuus muuttaa kylään asumaan vakituisesti.

Halukkuus muuttaa kylään	n=82	%
Ehkä	39	47,6
Ei	30	36,6
Kyllä	14	17,1

Kysymys 10 koski palvelujen kehittämisehdotuksia. Vastaajia tähän kysymykseen tuli 53 kpl eli lähes 64 % kaikista vastaajista. Pankkipalveluja kaipasi yhdeksän vastaajaa ja pankin sulkemista pidettiin suurena tappiona. Pankkiautomaattia toivotaan Karvion Nesteelle. Lähituottajien tuotteita toivotaan myyntiin. Vastaajat haluavat ostaa tuotteita paikallisilta tuottajilta, kuten perunaa, mansikoita ynnä muuta sellaista. Esimerkiksi paikallista perunaa ei ole saatavilla Karvion kaupassa. Karvion kaupan pihaan toivottiin enemmän tapahtumia. Nettikahvilalle voisi olla sosiaalista tilausta kesäkuukausina ja ehdotettiin uuden koulun koneita käyttöön.

Lohen kalastus olisi hyvä matkailun lähde. Palokin koskia toivottiin vapaiksi ja ”Koskivestivuol”-perinnettä elvytettäväksi. Varistaipaleelle toivottiin kauppaa ja kylän yhteisöllisyyttä heräteltäväksi.

Varistaipaleelle toivottiin myös muuta palveluyrittämistä, kun Sulkumestarin kahvila loppui. Kanavan aluetta kannattaisi kehittää.

Panostamista vapaa-ajan asukkaisiin toivottiin eli heidän pitämistä ajan tasalla. Uusille vapaa-ajan asukkaille haluttiin järjestettävän kunnan info-tilaisuuden. Nettisivustoja toivottiin, jonka yhteyteen tulisi esittely paikallisista palvelun tarjoajista ja tapahtumista. Paremmiin tietoa paikallisista tekijöistä ja palvelujen saatavuudesta esimerkiksi pihapuiden kaatoon ja pieniin maanrakennustöihin, erään vastaajan sanoin. Kyläkauppa sai paljon kritiikkiä ja sille toivottiin kilpailevaa liikettä. Tuotevalikoiman laajuudessa, kattavuudessa ja saatavuudessa huomautettiin olevan parantamisen varaa. Ennakointia tilauksiin ja kysyntään kausivaihtelut huomioiden toivottiin myös. Eväät voisi ostaa paikallisesti eikä tarvitsisi kuskata lämmintä maitoa ”kirkolta”. Lisäksi hinnoitteluun toivottiin parannusta.

Jätehuolto herätti kiivasta keskustelua. Uusi jätteiden jätöpaikka ei ole lähtenyt toivotulla tavalla toimimaan, eikä sen valvonta ole kohdallaan. Autoille käänöpaikka on liian ahdas ja jäteastiat ovat niin täynnä, että osa vapaa-ajan asukkaista kускаavat jätteet kotipaikkakunnalle.

Viimeiseen kysymykseen 11 vapaa sana vastauksia tuli 38. Eniten toivottiin Palokin koskien vapauttamista. Heinävesi saisi siten koskista lisätuloja, esimerkiksi kalastajat toisivat kuntaan uusia työpaikkoja matkailun muodossa. Myös luontoon ja puuhun liittyvät aiheet voisi synnyttää uusia työpaikkoja. Naiset Nipunlaskussa -tapahtumaa kehitetään niin loistavaksi ja ainutlaatuiseksi, että muut kunnat ovat siitä kateellisia. Yhteisiä Pohjois-Heinäveden kylien nettisivuja kaivattiin. Siellä voisi kertoa kylien ominaispiirteistä, historiasta, tarjolla olevista palveluista sekä tarjota esimerkiksi keskustelupalstan. Haluttiin myös, että kesäasukkaita aktivoitetaan mukaan kylien toimintaan. Kesällä haluttaisiin järjestettävän esimerkiksi seurantalolla piirakkakurssit tai kukkokurssit. Ne jotka kävivät perinneruokatapahtumassa, pitivät siitä ja toivoivat sitä järjestettävän useammin. Monet toivoivat tulevaisuudessa, että voisivat viettää enemmän aikaa vapaa-ajan asunnollaan myös syksyn metsästyskautena ja talvikuukausina.

Sivuteiden kunto huolestutti, koska sitten vasta korjataan, kun ei autolla pääse kulkemaan. Jätteenkeruupiste sai kritiikkiä siitä, että sen valvonta ei ole kohdallaan.

6.2 Haastattelun tulokset

6.2.1 Teemahaastattelu

Teemahaastatteluun osallistui viisi kylien puuhanaista ja -miestä. Kysymykseen, mitkä ovat Pohjois-Heinäveden kylien tunnuspiirteitä ja perinteitä, vastauksina tulivat kosket, kanavat, venematkailu ja vesistöt. Heinävesi on kuuluisa vesistöistään. Runsas veneliikenne ja tukkien uitto oli pitkälti 70-luvulle saakka voimissaan. Luostarit ovat tehneet alueen tunnetuksi ja niiden myötä alkoi myös matkailu, jonka perusteella syntyi esimerkiksi Kermansavi. Naiset Nipunlaskussa -tapahtuma oli suosittu vuosina 2004 ja 2007. Kun kanavat täyttävät 100 vuotta vuonna 2013, on tarkoitus järjestää uusi nipunlasku -tapahtuma. Aikoinaan olivat perinnettä jääneet, joiden traditio kesti kymmeniä vuosia. Tämän perinteen elvyttäminen voisi olla paikallaan, kun hevosten omistus on lisääntynyt. Luostareiden merkitys on säilynyt, mutta onko muu kehitys jäänyt jälkeen? Sellainen vaikutelma syntyy. Pohjois-Heinävedellä on vetovoimaiset luostarit, jotka tuovat ihmisiä seudulle. Niiden ympärille pitäisi saada palveluja, esimerkiksi talvimatkailuun ja kesällä venematkailuun liittyvää. Pohjois-Savon maakuntajärveksi tuli Juojärvi, josta iso osa on Heinäveden puolella. Tämän ympärille voisi lähteä rakentamaan kalastus- ja järvimatkailua. (Hartikainen, Hiltunen, Karvinen, Piironen & Turunen 2011.)

Vapaa-ajan asutus lisääntyy koko ajan. Vapaa-ajan asukkaat investoivat vapaa-aikaan, ja he haluavat palvelua alusta loppuun saakka eli tehdään kaikki valmiiksi, luodaan lumet, täytetään jääkaappi ja pistetään sauna lämpiämään. Tähän kysyntään pitäisi pystyä vastaamaan. Vapaa-ajan asukkaat ovat tervetulleita mukaan kylätoimintaan, esimerkiksi talkootoimintaan. (Hartikainen ym. 2011.)

Lähiuokaa ja kahvilapalveluja toivotaan kesäaikaan. Ongelmallista on se, että sesonki on lyhyt, kaksi kuukautta maksimissaan. Täytyy panostaa kesäaikaan ja olla muuta tulonlähdettä muina vuodenaikoina. Kun kaupungista tullaan maa-seudulle, niin ajatellaan, että täältä saa tuoretta leipää. Maalaistoria ja joulutoria toivotaan järjestettäväksi.

Saksassa on hyviä esimerkkejä, miten järjestää joulutoreja. Siellä kylät pitävät yhtä ja panostavat markkinoihin. Sillä on positiivinen vaikutus ilmapiiriin. Nettisivuja toivotaan myös ajanmukaisen tiedon luojaksi. Ammatillaiset kannattaa ottaa avuksi sivujen suunnitteluun. Täytyy tietää, mitä sivuille halutaan ja mitä halutaan tuoda esille. (Hartikainen ym. 2011.)

Miten saadaan myös ehkä -vastauksia antaneet vapaa-ajan asukkaat muuttamaan Pohjois-Heinävedelle, joka on jo kehittynyt muuttovoittoiseksi alueeksi. Ihmisillä on halukkuutta muuttaa, heti kun palvelut ovat kunnossa. Peruspalvelut kuten kauppa, uusi koulu ja päiväkotit ovat jo olemassa. Laajakaista toimii yhä paremmin. Kun pystytään hyvin markkinoimaan ja tekemään yhteistyötä kylien välillä, niin seudulle saadaan todennäköisesti vielä enemmän uutta väkeä. Etätyön mahdollisuus kasvaessa vapaa-ajan asukkaat voivat viipyä pidempään mökeillään. (Hartikainen ym. 2011.)

Tulevaisuudessa Palokin koskien palautus olisi suuri tapaus täällä sekä koko valtakunnassa. Kosket padottiin 60-luvulla ja moni toivoo niiden vapautusta alkuperäiseen tilaan. Sen myötä kalastusmatkailu lisääntyisi suuresti. Juojärvi, uusi maakuntajärvi, tulee ottaa vetovoimatekijäksi markkinointiin. Nettisivujen tekoa on toivottu paljon, joten niiden valmistamista täytyy alkaa suunnitella. (Hartikainen ym. 2011.)

6.2.2 Henkilöhaastattelu

Lisäksi haastattelin Arja Kinnusta 31.10.2011. Hän toimi projektipäällikkönä Paikallisuus matkailuvaltiksi -hankkeessa, joka päättyi 2003 ja jossa mukana oli 20 pohjoiskarjalaista yrittäjää. Haastattelin Kinnusta, koska oli mielenkiintoista saada selville, mitä yhteisiä piirteitä ja mahdollisia uusia ideoita voi saada oman paikkakunnan kehittämiseen. Ulkopuolinen voi nähdä eri näkökulmista kehittämistarpeita. (Kinnunen 2011.)

Heinäveden vahvuuksia ovat luostarit, kanavat ja paikalliset tuotteet. Kinnusen mukaan tuotteistamisen voisi saada alkuun maaseudusta kehittämällä maatiloja

ja niiden yhteyteen esimerkiksi suoramyyntiä. Mielikuvia paikkakunnasta, joita tuottaa esimerkiksi mallasleipä, kun sitä ostaa ohikulkumatalla. Juojärveä, joka oli nimetty maakuntajärveksi, kannattaisi hyödyntää markkinoinnissa. Esimerkiksi kyliä kehittämisen malliksi ovat Lieksan Vuonisolahti, Ilomantsin Möhkö ja Outokummun Rikkaveen kyläyhdistys. Vuonilahdella mainitsemisen arvoisia asioita ovat kesäteatteri, hyvin laajat verkostot, ja se toimii kansainvälisesti myös pilottikylänä. Kylällä on myös oma matkailuyhdistys. Kaikilla näillä kylillä on omat mallikkaat nettisivut. Liperissä järjestetään erikseen vapaa-ajan asukkaille rantakala tilaisuus, jossa kunta on vahvasti mukana. Tapahtuma on ollut suosittu ja sinne on saapunut useita satoja osallistujia. Vapaa-ajan asukkaat olisi hyvä integroida osaksi kylän elämää. (Kinnunen 2011.)

Benchmarking oli myös aiheena Paikallisuus matkailuvaltiaksi -hankkeessa. Benchmarking auttaa vertaamaan omaa toimintaa muiden kylien toimintaan ja laatimaan oman toiminnan kehittämiseen tähtääviä tavoitteita sekä laatimaan kehitysideoita. Kylien kehittäjien kannattaa siis käydä vierailulla esimerkillisissä kylissä. (Kinnunen 2011.)

Benchmarking on laadun kehittämiseen ja tuotekehitykseen liittyvä menetelmä, jossa yrityksen omaa toimintaa verrataan jonkin toisen yrityksen toimintaan. Toisten yritysten seuraaminen ja niiltä oppiminen on yksi tapa kehittää omia tuotteita ja toimintoja. Benchmarkingin tavoitteena on jatkuva oppimisprosessi, jonka avulla aktivoidaan yrityksen työntekijöitä ja sitoutetaan heitä löytämään parhaat menetelmät tehtävien suorittamiseen. (Komppula & Boxberg 2002, 123.)

Kehittämisen ohella tulee ottaa huomioon kylien vireys, yleiseen viihtyvyyteen panostaminen, ympäristöstä huolehtiminen, teiden kunnossapito ja peruspalvelut. Yhteistyön tärkeyttä ei myöskään voi ohittaa. Kaikki edelliset vaikuttavat myös uusien asukkaiden saamiseen paikkakunnalle sekä uusien työpaikkojen syntymiseen. (Kinnunen 2011.)

Mahdollisia yhteistyökumppaneita voisi tulevaisuudessa olla Valamo, jonka kansanopisto järjestää hyviä kursseja. Uudet kurssit voisivat liittyä esimerkiksi luontoon ja hiljentymiseen yhdistettynä lähikylien tarjontaan. (Kinnunen 2011.)

Kinnusen mukaan tulevaisuuden trendinä tulee olemaan kotimajoitus. Esimerkiksi, kun järjestetään suurempia tapahtumia ja majoitustilat käyvät vähiin, niin ratkaisuna voi olla kotimajoitus. Näin myös matkailijat pääsevät tutustumaan paikalliseen elämään. (Kinnunen 2011.)

6.2.3 Torihaastattelut

Karvion kaupan pihalla järjestettiin toritapahtumat heinä- ja elokuussa. Toimeksiantajan toivomuksesta keräsin siellä vapaa-ajan asukkailta sähköpostiosoitteita sähköistä kyselyä varten sekä kyselin heiltä mielipiteitä kylien palvelujen kehittämiseksi. Haastateltavia oli noin kuusi vastaajaa. Tällaisia toritapahtumia toivotaan lisää ja lähiruokaa toivottiin myyntiin. Paikallisia tuotteita halutaan käyttää esimerkiksi tuoretta leipää ja piirakoita. Paikkakunnan luonto on kaunis ja hiljaisuutta arvostetaan. Lomalla halutaan levätä sekä osallistua mahdollisesti kylän tapahtumiin. Perinneruokatapahtuma Varistaipaleen seurantalolla sai kiitosta ja sen uudelleen järjestämistä toivottiin.

Juojärven vesistön haluttiin pysyvän niin puhtaana, kuin se on tällä hetkellä. Siika on vähentynyt, joten kalakannasta tulisi huolehtia. Rantakala tapahtuma sai kiitosta ja toivottiin isoja ilmoitustauluja tiedottamiseen. Jätehuoltoon toivottiin parannusta.

6.3 Yhteenveto kyselyjen ja haastattelujen tuloksista

Kyselyiden vastausprosentti 73 % oli korkea, joka kertoo innostumisesta ja sitoutumisesta. Kysymysten lähetysvaiheessa jo monet odottivat kysymyksiä ja totesivat, että yhteisen hyvän puolesta ollaan liikkeellä. Tulokset antoivat kritiikkiä, kiitosta ja hyviä kehitysehdotuksia.

Suurin osa vapaa-ajan asukkaista viettää 1 - 3 kuukautta kylässä. Vapaa-ajan asukkaista moni on kotoisin Heinävedeltä. 53 % vastaajista on ollut yli 20 vuotta kylässä mökkiläisenä. Viime vuosina on rakennettu vilkkaasti uusia vapaa-ajan asuntoja seudulle. Vapaa-ajan asutus on kovaa vauhtia lisääntymässä ja asunnot ovat varustettuja ympärivuotiseen käyttöön. Vapaa-ajan asukkaiden ikärakenteen mukaan eniten on ikäluokista 31–62 vuotta ja seuraavaksi eniten yli 63-vuotiaita. Moni haaveilee muuttavansa kylälle viimeistään eläkevuosien alkaessa.

Kesällä on paljon kulttuuritarjontaa. Kulttuuritapahtumat ja perinteet kiinnostavat. Kylätapahtumista viisi suosituinta olivat kesäteatteri, puistokonsertti, juhannuskokko, kyläkahvila sekä Naiset nipunlaskussa -tapahtuma.

Päivittäistavarakauppa on kaikkien mielestä tärkein palvelu kylässä ja sen jälkeen heti huoltoasema. Kaupan valikoimiin kaivataan kuitenkin monipuolisuutta. Postipalvelut ja ravitsemispalvelut saivat molemmat 30 %. Loput palvelut jakaantuivat melko tasaisesti, kuten remonttipalvelut, jätehuolto ja mökkitalkkari-palvelut. Pankkiautomaattia kaivattiin kovasti, sillä pankin poismeno on ollut suuri tappio kylälle. Maalaistori oli eniten toivotuin palvelu. Lähiruokaa arvostetaan, kun sitä vain olisi saatavilla. Lisäksi ehdotettiin joulutoria, kirpputoreja, luontoon liittyviä palveluja sekä esimerkiksi kajakkien vuokrauspaikkaa. Tulevaisuuden toiveissa ovat myös mahdolliset kiinteistöhoitopalvelut, jotka toimisivat all inclusive -periaatteella.

Luontoa ja hiljaisuutta arvostetaan ja mukavat ihmiset, tuttuus ja nostalgia tulivat esille seudun ominaispiirteinä. Lisäksi arvostetaan puhtaita vesistöjä, hyviä marjastus- ja sienimaastoja sekä talkootyövoiman yhteishenkeä kiiteltiin. Sivuteiden kunnosta ja jätepisteen huollosta oltiin huolissaan.

Pohjois-Heinävesi on tunnettu vetovoimaisista luostareistaan, kanavista, veneilienteestä, tukinuitto-perinteestä sekä koskistaan. Juojärvi on uusi maakuntajärvi, jonka ympärille olisi mahdollista lähteä rakentamaan kalastus- ja järvimatkailua. Monet vastaajat toivovat Palokin koskien vapauttamista, sillä näin saataisiin lisätuloja kalastuksen muodossa ja mahdollisesti uusia työpaikkoja.

Tapahtumista kuuluisin on Naiset nipunlaskussa -tapahtuma, joka järjestettiin vuosina 2004 ja 2007. Seuraavan kerran tilaisuus on määrä järjestää vuonna 2013, kun juhlitaan kanavien 100-vuotisjuhlaa.

Lähiruokaa toivottiin, erityisesti tuoretta leipää. Ongelmana on lyhyt sesonki kahvilatoiminnassa parina kesäkuukautena. Tuotteistamista voisi saada aikaan maatiloja kehittämällä ja esimerkiksi suoramyynti-kanavia aukaisemalla.

Pohjois-Heinävesi on muuttovoittoinen alue. Hyvällä markkinoinnilla ja laadukkailla palveluilla saataisiin houkuteltua uusia asukkaita. Yhteistyötä tulisi lisätä kylien ja yrittäjien välillä. Pohjois-Heinäveden kylien yhteisten nettisivujen laati-
misesta on päätetty. Mahdollisia Benchmarking -matkoja voisi järjestää siten, että lähdettäisiin vertaamaan muiden kylien toimintaa ja saamaan niistä uusia kehittämisideoita. Kylien kehittämisen ohella tulee ottaa huomioon kylien vireys, yleiseen viihtyvyyteen panostaminen, teiden kunnossapito sekä peruspalvelut. Kaikki edelliset vaikuttavat uusien työpaikkojen syntymiseen sekä uusien asukkaiden saamiseen kylälle.

7 Pohdinta

7.1 Tutkimuksen luotettavuus

Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa tärkeimpiä eettisinä periaatteina mainitaan informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Myös eettiset kysymykset voivat koskea laillisuuskysymyksiä ja tutkimuksen rahoitusta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.)

Suunnitelman eettisenä sisältönä on saada kohteena olevien henkilöiden suostumus, taata luottamuksellisuus ja harkita mahdollisia tutkimuksesta aiheutuvia seuraamuksia kohdehenkilöille. Henkilöiden antamien tietojen luottamuksellisuus selvitetään ja otetaan huomioon, mitä itse haastattelutilanne voi aiheuttaa haastateltaville, esimerkiksi stressiä haastattelun kuluessa ja mahdollisia muutoksia minäkuvassa. Luottamus tulee esiin myös siinä, miten uskollisesti kirjallinen litterointi noudattaa haastateltavien suullisia lausumia. Analyysissä eettiset kysymykset koskevat sitä, miten syvällisesti ja kriittisesti haastattelut voidaan analysoida ja voivatko kohdehenkilöt sanoa, miten heidän lauseitaan on tulkittu. Tutkijan eettinen velvollisuus on esittää tietoa, joka on niin varmaa ja niin todennettua kuin on mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.)

Kyselytutkimuksessa mittauksen luotettavuuteen ja laatuun vaikuttavat sisällölliset, tilastolliset, kulttuuriset, kielelliset ja tekniset seikat. Mittaus on ainutkertaista, joten laatuun tulee vaikuttaa etukäteen. Kysymykset tulee suunnitella huolellisesti ja käyttää tarvittaessa asiantuntija-apua. Mittauksen luotettavuudesta puhuttaessa erotetaan kaksi perustetta: validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti kertoo, mitataanko sitä, mitä piti, ja reliabiliteetti kertoo, miten tarkasti mitataan. Kun kyselylomake käännetään eri kielelle ja jos keskitytään vain osioiden huolelliseen kääntämiseen, voi seurata kohtalokkaita yllätyksiä, sillä ne mittaavat eri maissa ja kulttuureissa eri asioita. Mittareihin tulee olla valmiita tekemään muutoksia, jotta ne toimivat luotettavasti, koska ilmiön ulottuvuudetkin muuttuvat ajassa. (Vehkalahti 2008, 40, 41.)

Aiemmin tehdyt tutkimukset Ollikaisen pro gradu, tutkimus eteläsavolaisten vapaa-ajan asukkaiden muuttuvista palvelutarpeista ja Mennäänkö Mökille - tutkimukset sisälsivät hyvin samankaltaisia tuloksia. Toistuvuus tulee esille, joten tulokset ovat luotettavia ja saatu tieto käyttökelpoista. Korkea vastausprosentti (73 %) myös kertoo luotettavuudesta.

7.2 Opinnäytetyöprosessin arviointi ja kehitysehdotukset

Opinnäytetyö prosessi oli mielenkiintoinen ja yleishyödyllinen. Kylien kehittäminen on laaja käsite ja kun työ saatiin rajattua vapaa-ajan asukkaisiin, niin sen eteneminen helpottui huomattavasti. Aiheesta löytyi hyvin kirjallisuutta ja tutkimuksia kirjastoista sekä Internetin kautta. Erityisesti kyselyjen teko ja yhteys vapaa-ajan asukkaisiin oli mielenkiintoista. Vapaa-ajan asuminen lisääntyy koko ajan ja näin ollen on syytä tehdä uudet kyselyt vähintään viiden vuoden välein. Seuraavassa kyselyssä voi kysyä etätöhalukkuudesta ja halusta osallistua kylän toimintaan. Palveluiden kehittämisessä tärkeintä on palveluiden käyttäjien mielipiteiden kuuleminen ja heidän osallistumisensa palveluiden kehittämiseen. Asiakaslähtöinen ajattelu on aitoa halua vastata asiakkaan tarpeisiin ja odotuksiin.

Kyselyn kysymyksistä voi korjata seuraavaan kertaan etenkin ikärakenteen tarkennuksen. Tässä tutkimuksessa ikärakenne oli suuri eli välillä 31 – 62 vuotta. Näin ollen tähän ryhmään tuli suurin joukko. Jatkokyselyissä kannattaa myös kysyä, mitä eri-ikäiset toivovat palveluilta. Nuorten äänet eivät välttämättä tässä kyselyssä päässeet oikeuksiinsa, kun kyselyyn vastasi toinen vanhemmista. Seuraavassa taulukossa (taulukko 9) on tehty yhteenvetona Pohjois-Heinäveden kylien SWOT-analyysi.

Taulukko 9. Pohjois-Heinäveden kylien SWOT-analyysi.

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ainutlaatuinen ympäristö • luonto • hiljaisuus • luostarit • kanavat • talkootyö • mukavat ihmiset • kylätapahtumat 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • kausiluonteisuus • syrjäinen sijainti • ravintola- ja majoitustilojen taso • ympäristöasiat • vähän lähituottajia
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohjois-Heinäveden matkailun kehittyminen • luontoon liittyvät aktiviteetit: kalastus, marjastus lähiruoka • hiljaisuus • yhteistyö yli kuntarajojen • Valtatie 23 (Varkaus-Joensuu) • Juojärvi, uusi maakuntajärvi • Palokin koskien palauttaminen • perinteet 	<p>Uhkat</p> <ul style="list-style-type: none"> • väestön ikääntyminen • palvelujen väheneminen • polttoaineiden hintojen nousu

Ainutlaatuinen miljöo luo edellytykset monenlaiselle kehitykselle. Kyläyhteisön vireys ja yhteishenki, kyläläisten ystävällisyys ja lupsakkuus, puhtaus, rauha, hiljaisuus ja nostalgia ovat seudun vetovoimatekijöitä. Puhdas luonto aktiviteettimahdollisuuksineen, hiljentymisen, rauhoittumisen ja lähiruoka ovat vahvuuksia, joista tulevaisuudessa voitaisiin tuotteistaa laadukkaita tuotepaketteja. Hyvinvointiin liittyvät palvelut sopisivat hyvin Pohjois-Heinävedelle ja hyvinvointituotteita voisivat olla esimerkiksi turvesauna, erilaiset hieronnat, hiljaisuuden retriitit, erilaiset kurssit ja opastetut luontoretket. Esimerkiksi kurssi voisi olla opastettu kalastusretki naisille ja sen jälkeen kokkikoulu.

Lähiuoka on tämän ajan trendi. Esimerkiksi kylän tapahtumissa voisi tarjoilussa painottaa oman seudun raaka-aineita. Heinäkuussa järjestettävään toritapahtumaan olisi suotavaa saada myyntiin paikallisia tuotteita ja käsitöitä. Paikallisuus koetaan myös palveluna.

Maaseudun pienten yritysten kehittymisen tärkeänä keinona pidetään yritysten yhteistyötä ja keskinäistä verkostoitumista. Verkostoitumalla saavutetaan näkyvyyttä, kannattavuutta ja laatuun perustuvaa toimintaa. Yhteistyötä kannattaisi tehdä myös yli kuntarajojen ja näin esimerkiksi markkinointi tehostuu.

Vapaa-ajan asumisessa, kuten kylien kehittämässä otetaan huomioon kestävän kehityksen mukaiset toimenpiteet. Jätehuolto, ympäristöasiat, luonnon ja maiseman suojelu sekä paikallisten asukkaiden toiveet ja tarpeet tulee ottaa huomioon päätöksenteossa. Vapaa-ajan asumisessa pyritään myös ekologisuuteen. Näin jatkossakin voimme nauttia puhtaasta luonnosta.

Kauppa oli eniten käytetyin palvelu vapaa-ajan asukkaiden vastauksissa. Näin ollen sen kannattaa panostaa ottamalla huomioon asiakkaiden toiveet asiakas-tyytyväisyys mittauksilla.

Nettisivujen toteuttamisesta on jo päätetty. Sivuilla tulisi näkyä kylien historiaa, ajan mukaiset kylien tapahtumat, paikallisten yrittäjien esittelyt ja linkit kotisivuille. Myös kuvapankki ja keskustelupalstoja oli toivottu sivuille.

Lähteet

- Hartikainen, V.-P. Hiltunen, A. Karvinen, P. Piironen, O. & Turunen, R. 2011. Teemahaastattelu, nauhoitettu ryhmähaastattelu 3.11.2011
- Hautamäki, L. 1989. Elävä kylä-elävä kotiseutu-elävä Suomi. Kylätoiminnan tausta, synty ja laajeneminen kansanliikkeesi. Kyläasiainneuvottelukunta. Helsinki.
- Heinäveden kunta. 2011. Heinäveden matkailu. <http://matkailu.heinavesi.fi/?s=1>. 5.6.2011.
- Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 1. Jyväskylä: Suomen pienkustantajat.
- Henttinen, A. 2009. Maaseutu politiikan tantereena. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 1988 – 2008. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 4/2009.
- Heikkilä, T. 2002. Tilastollinen tutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Hiltunen, A. 2011. Toteutuneet Leader ja Pomo –hankkeet. Haastattelu 6.11.2011.
- Hirsjärvi, S. & Hurme. H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hyyryläinen, T. & Rannikko, P. 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Tampere: Vastapaino.
- Kinnunen, A. Projektipäällikkö. Paikallisuus matkailuvaltiaksi -projekti. Haastattelu 31.10.2011.
- Komppula, R. & Boxberg, M. 2002. Matkailuyrityksen tuotekehitys. Edita Publishing Oy. Helsinki.
- Lomalaidun. 2011. Kylämatkailu. <http://www.lomalaidun.fi/kylamatkailu>. 10.5.2011.
- Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry. 1998. Elämyksiä maaseutumatkailuun. Kansanperinteestä ohjelmapalveluiksi. Kokemäki. Satakunnan Painotuote Oy.
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2011a. Maaseudun kehittäminen. http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/maaseutupolitiikka/eunmaaseutupolitiikka.html. 2.5.2011.
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2011b. Kestävä kehitys. <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/ymparisto/kestavakehitys.html>. 3.5.2011.
- Maaseudun kulttuuriohjelma 2010–2014. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/1400/Luovien_vastakohtaisuuksien_maaseutu_Maaseudun_kulttuuriohjelma_2010-2014.pdf. 3.11.2011.
- Maaseutukatsaus 2011. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/1657/Maaseutukatsaus_2011_www.pdf. 1.11.2011.
- Maaseutupolitiikka. 2011a. Yhteistyöryhmä. <http://www.maaseutupolitiikka.fi/ytr>. 3.5.2011.
- Maaseutupolitiikka. 2011b. Kylämatkailu. http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/matkailu/maaseutumatkailun_kehittaminen/kylamatkailu. 3.5.2011.

- Maaseutupolitiikka. 2011c. Kulttuurin rahoitusmahdollisuuksia.
www.maaseutupolitiikka.fi/.../kulttuurin_rahoytusmahdollisuuksia.
3.5.2011.
- Ollikainen, J. 2001. Vapaa-ajan asutuksen merkitys paikallisessa palvelutuotannossa: vertaileva tapaustutkimus Hartolan ja Iitin kunnista. Pro gradu -työ: Joensuun yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Maantieteen laitos. Yhteiskuntamaantiede.
- Pitkänen, K. & Kokki, M. 2005. Mennäänkö Mökille?
Näkökulmia pääkaupunkiseutulaisten mökkeilyyn Järvi-Suomessa.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_952-458-701-7/urn_isbn_952-458-701-7.pdf. 3.10.2011.
- Piällysmies ry. 2011. Leadertoiminta. <http://www.piallysmies.fi>. 6.6.2011.
- Rantanen, M. Rouhiainen, V. Särkkä-Tirkkonen & M. Väisänen, H-M. 2009. Eteläsavolaisten vapaa-ajan asukkaiden muuttuvat palvelutarpeet. Helsingin yliopisto. Ruralia-instituutti.
<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja40.pdf>. 3.10.2011.
- Ruotsalainen, M. 1997. Kylän tilaisuus. Kylän kehittäjän virikekirja. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Kirjapaino Oma, Jyväskylä.
- Suomen Kuntaliitto. 2011. Tuotteistusmalli.
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sotekehittamisty/tuotteistusmalli/Sivut/default.aspx>. 2.5.2011.
- Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) <http://www.kylatoiminta.fi/fi/syty/yleista>
2.5.2011.
- Tilastokeskus. 2011a. Aluetyypit.
http://www.stat.fi/tup/msind/msind_aluetyypit.html. 3.5.2011.
- Tilastokeskus. 2011b. Kesämökin määritelmä.
<http://www.stat.fi/meta/til/rakke.html>. 4.11.2011.
- Tilastokeskus. 2011c. Kesämökit.
<http://pxweb2.stat.fi/Dialog/Saveshow.asp>. 15.11.2011.
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammalan kirjapaino Oy.
- Verkostokonsultit. 2011. Verkostoituminen.
http://www.verkostokonsultit.fi/dmdocuments/0710Verkostoitumises_tapahkinan-kuoressa.pdf. 2.5.2011.
- Yrityspalvelu Hartikainen Oy. 2004. Pohjois-Heinäveden kylät. Kyläsuunnitelma 2004 – 2010.

Saatekirje

Hyvä vastaanottaja,

Vastaamalla tähän kyselyyn voitte vaikuttaa Pohjois-Heinäveden palvelujen kehittämiseen. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää olemassa olevien palvelujen käyttöä ja niiden sekä palveluja tuottavan yritystoiminnan kehittämistä.

Saatuja tuloksia tullaan käyttämään 2004 valmistuneen kyläsuunnitelman päivittämiseen ja edelleen kehittämiseen.

Kysely lähetetään Pohjois-Heinäveden kylien vapaa-ajan asukkaille.

Linkki kysymyksiin

<http://typala.ncp.fi:80/typala/p.do?id=EO39qpLRN3>

Paljon kiitoksia etukäteen vastauksista.

Vastaukset ovat luottamuksellisia ja ne jäävät ainoastaan kyselyn tekijän tietoon.

Pohjois-Heinäveden kylät ry

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
Restonomiopiskelija
Teija Glad

Opiskelijan ohjaaja Marja-Leena Rautiainen

POHJOIS-HEINÄVEDEN KYLÄT RY

Heinäkuu 2011

Kyläen palvelujen kehittäminen

KYSELY VAPAA-AJAN ASUKKAILLE

Kyselyyn voitte vastata myös nimettömänä.

Asuminen

1 Montako kuukautta vuodessa asutte kylässä vapaa-ajan asukkaana?

 1-3 4-6 7-9 10-12 kuukautta

2 Montako vuotta olette olleet kylässä vapaa-ajan asukkaana?

 0 – 5 v. 6 – 10 v. 11 – 15 v. 16 – 20 v. yli 20 v.Perhe

3 Kuinka monta henkilöä kuuluu perheeseen? _____

4 Mistä ikäluokista perheenne koostuu?

 0 - 7 v. 8- 12 v. 13 – 17 v. 18 – 30 v. 31 – 62 v. yli 63 v.Tapahtumat

5 Oletteko käyneet seuraavissa kylätapahtumissa?

 Kesäteatteri Puistokonsertti Kylätanssit Ekumeeninen kesä-kirkko Rantakala Juhannuskokko Pilkkikilpailut Laturetki Lasten laskiainen Jääravit Perinneruokatapahtuma Naiset nipunlaskussa Karaoke/lauluilta Joulun avaus kodalla Kyläkahvila

Palvelut

6 Mitkä ovat mielestänne kolme tärkeintä palvelua kylässä?

- Päivittäistavarakauppa Huoltoasema Kiinteistöpalvelut
- Kauppa-auto Hammaslääkäri Kirjastoauto Kampaamo Postipalvelut
- Ravitsemispalvelut
- Muuta
-

7 Mitä palveluja käyttäisitte, jos niitä olisi saatavilla?

- Opastettu kalastus Joulutori Opastettu luontohiihto Mönki-
jäsafari
- Maalaistori
- Muuta
-

8 Mitä tekijöitä arvostatte kylässä?

- Hiljaisuus Luonto
- Kylän tapahtumat
- Muuta
-

9 Olisiko teillä halukkuutta muuttaa kylään vakituiseksi asukkaaksi?

- Kyllä
- Ehkä
- Ei

10 Mitkä asiat ja palvelut kaipaisivat mielestänne kehittämistä?

11 Vapaa sana

SUURKIITOKSET VAIVANNÄÖSTÄNNE!

Association of Villages in Northern Heinävesi

July 2011

QUESTIONNAIRE FOR VACATION RESIDENTSResidency

1 How many months per year do you spend in the village as a vacation resident?

1-3 4-6 7-9 10-12 months

2 How many years have you spent in the village as a vacation resident?

0 – 5 y. 6 – 10 y. 11 – 15 y. 16 – 20 y. over 20 years

Family

3 How many members does your family include? _____

4 Which age groups does your family consist of?

0 - 7 y. 8- 12 y. 13 – 17 y. 18 – 30 y. 31 – 62 y. older than 63 years

Events

5 Have you attended the following events which take place in the village?

Summer theatre Park concert Village dance Ecumenical summer service

Traditional fish soup at camp fire

Midsummer fire Ice fishing Ski trek Shrove Tuesday for kids Ice horse trotting

Traditional dishes buffet Women floating timber Karaoke/singing night

Christmas opening at village hut Village café

Services

6 What are the three most important services in the village?

- Grocery store Petrol station Caretaker service
 Store on wheels Dentist Mobile library Hairdresser
 Postal services

 Restaurant services

 Other
-

7 What services would you use if available?

- Guided fishing Christmas market Guided cross-country ski tour
 ATV safari
 Market of local farm products
 Other
-

8 Which factors do you appreciate in the village?

- Peace & quietness Nature
 Village events
 Other
-

9 Would you like to move to the village on a permanent basis?

- Yes
 Perhaps
 No

10 Which things and services should be developed in your opinion?

11 Free word

Thank you very much!

Teemahaastattelurunko

Kysymys 1 Mitkä ovat tyypillisiä piirteitä Pohjois-Heinävedelle?

-Seudun historia ja perinteet

Kysymys 2 Miten saadaan vapaa-ajan asukkaat mukaan kylän toimintaan?

Kysymys 3 Miten voidaan lähteä kehittämään vapaa-ajan asukkaille palveluja?

-Kyselyn tulokset: nettisivut, torit

-Tulevaisuus